

ТОРА

3⁰⁰ лв.

9/2011

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Машини с
консумативи
и/или ценови
отстъпки

Есенна промоция от 26.09. до 16.12.2011

Зимата приближава и вече е време дворът и градината да бъдат подготвени за зимния сезон. С мощните уреди на STIHL и VIKING ще бъдеш отлично оборудван, за да се справиш безпроблемно с всички текущи задачи. През промоционалния период само при дилърите на STIHL в цялата страна ще намериш промоционални пакети моторни триони STIHL,

с включени в тях консумативи според модела и/или аксесоари, част от които на много атрактивна цена. Възползвай се и от промоционалните цени на електрическите верижни триони STIHL и избраните модели моторни коси и храсторези STIHL, както и на мотофрезата VIKING VH 440. За по-подробна информация посети най-близкия дилър на STIHL.

За абонамента и още нещо

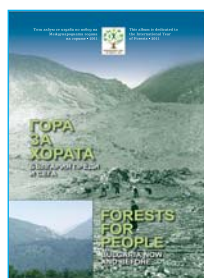
На проведената през октомври годишна конференция на Съюза на европейските лесовъди признателни думи се казаха за сп. „Гора“ и за последователността, с която в горския печат на България се отразяват европейските мероприятия. Оказа се, че единствено в архива на сп. „Гора“ е съхранен на едно място и цялостно над 15-годишен отрязък от дейността на СЕЛ, богато илюстриран със снимки. Всичко това наклони везните към България при разискването на идеята кой да опише историята на Съюза - една от най-старите професионални организации в Европа.

Основателната гордост, която изпитахме от оценките за българския горски печат, ни накара да споделим, че дейността на изданието е следствие на последователната издателска политика на централното горско ведомство и на интереса и постоянството на читателската аудитория. Сп. „Гора“ има над 105-годишна история, като не е прекъсвало информационното обслужване на горския сектор дори по време на войните. Разчитаме, че и занапред ще бъде така.

И за 2012 г. редакцията продължава ангажмента си да бъде сред лесовъдите и горските служители и да разказва за това, което правят. Очакваме, както и до сега, лесовъдите и горските служители да подновят абонамента си. Дори нещо повече - да разпространяват горското издание извън системата на горите. Защото общественоста трябва да знае каква е същността на лесовъдската дейност.

Един от начините това да стане е абонаментната кампания.

А тя вече започна.

2„Гора“ представя Югоизточното държавно предприятие:
Как 31 стопанства стават едно цяло

11Актуално: Да си купим дърва

13Висше образование: Започна новата учебна година
в Лесотехническия университет

14Дискусия: Мъртвата дървесина в горите -
заплаха или необходимост?

1650 години Опитна станция по дъбовите гори - Бургас:
Почит, грижа и научен принос за гората

18Мнение: Наредбата за сечите в горите: успехи и слабости

21Нови книги

22Годишнини и юбилеи

24Гост на редакцията: Пчеларят от Несебър Кирил Киров -
Лош човек пчелар няма

26Културно и природно наследство на България:
Рилският манастир

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(Водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiyova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 6. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
20.10.2011 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

CONTENTS

- 2 „Gora“ represents Southeastern States Enterprise: How 31 enterprises to become one?
- 11 Currently: To buy wood
- 13 Higher education: The new school year started in The University of Forestry
- 14 Discussion: Dead wood in the forest - a threat or a necessity?
- 16 50 years Experimental Station for Oak Forests - Burgas: Respect, care and scientific contribution to forest
- 18 View: Regulation on felling in forests: successes and weaknesses
- 21 New books
- 22 Anniversaries and jubilees
- 24 Editorial's office guest: The beekeeper Kiril Kirov from Nessebar - No beekeeper is a bad person
- 26 Cultural and Environmental Heritage of Bulgaria: The Rila Monastery

КАК 31 СТОПАНСТВА СТАВАТ ЕДНО ЦЯЛО

- **Най-важното при реформата е да се запази вярата и инициативността на ръководителите и служителите**

Освен като първата в световната горска история Международна година на горите 2011-а ще остане като стартова за реформа, която няма аналог в над 130-годишната ни национална горска история. С обнародвания на 8 март Закон за горите се предвиждат дълбоки промени във философията на функциониране на горския сектор на всички нива. Промените водят към децентрализация на системата, повишаване на персоналните права, мотивацията и отговорностите на лесовъдите. За първи път се разделя изцяло контролът от стопанисването на горите. С формирането на фонд „Инвестиции в горите“ се решава един от най-болезнените професионални проблеми - липсата на инфраструктура. Въвежда се равнопоставеност между всички собственици на гори. За първи път се въвеждат стимули за сертификация на горите, което означава прилагане на международен стандарт за най-добро управление. Нормативно се признават екосистемните функции и услуги от горите. Законът разписва справедлив, открит и пазарен начин на разпореждане с горските имоти - държавна собственост.

На 3 май министърът на земеделието и храните връчи договорите за назначаване на директорите на 6-те държавни горски предприятия. До края на полугодията предприятията и техните териториални подразделения успяха да се регистрират, да приключат с финансовите разчети с привеждането за последно на съответните тарифни такси към бюджета и от 1 юли да поемат своите права и отговорности, според новия Закон.

В края на септември екип на редакцията на сп. „Гора“ посети Югоизточното държавно предприятие (ЮИДП) с централна администрация в Сливен. То обхваща 31 горски предприятия от територията на четири регионални управления по горите.

От РДГ - Бургас: ДГС - Царево, Кости, Малко Търново, Ново Паничарево, Средец, Бургас, Айтош, Карнобат, Звездец, Садово, ДАС „Ропотамо“ - м. Аркутино, „Граматиково“ - Граматиново, и „Несебър“ - Несебър. От РДГ - Сливен: ДГС - Сливен, Тича, Стара река, Твърдица, Нова Загора, Елхово, Комел, Ямбол, ДАС „Тополовград“ - Тополовград. От РДГ - Стара Загора: ДГС - Казанлък, Гурково, Мъглиж, Стара Загора, Чирпан, и ДАС „Мазалат“ - Горно Сахране. От РДГ - Кърджали: ДГС - Ивайловград, Свиленград и Хасково.

Директор на предприятието е инж. Пейчо Върбанов - лесовъд с над три десетилетия опит като ръководител. На новото си поприще идва от директор на РДГ - Сливен. Негов заместник е инж. Михаил Михайлов, досегашен зам.-директор на РДГ - Сливен. Между другото почти 60 на сто от състава на Регионалната дирекция по горите преминават на работа в предприятието. Това от само себе си предполага много добра координация в действията на служителите още от първите дни след създаване на предприятие-

то. В Стара Загора е единият офис, който се ръководи от инж. Марьо Марков, досегашен главен експерт по отглеждане на дейности в РДГ - Стара Загора. Офисът в Бургас е поверен на инж. Костагин Временаров, досегашен зам.-директор на РДГ - Бургас. Любопитно е да се знае, че и тримата, на които ще разчита инж. Върбанов при управление на предприятието, са лесовъди не само с около и над 30-години служба в горите, но са и носители на високото звание „Лесовъд на годината“.

Председател на Управителния съвет на Югоизточното държавно предприятие е инж. Румен Желев, досегашен директор на РДГ - Бургас, а член на УС е инж. Александър Иванов - директор на ДАС „Мазалат“ - Горно Сахране. Това е единственият управителен съвет, съставен от трима лесовъди. Предприятието още от първия си ден получи канцеларии в голямата сграда на горското управление в Сливен. До нашето посещение бе решен въпросът и с канцелариите на офисите в Стара Загора и Бургас. Липсата на мобилност не бе коментирана, защото не съществуваше като проблем. Нямаше и уволнени директори на горски и ловни стопанства. Освен че Сливенското предприятие бе структурирано и административно подредено, и атмосферата бе спокойна, по-скоро делова, а посоката - към изпълнение на разчетите по места. Лесовъдите и горските служители продължаваха да работят както и досега, но може би по-отговорно или с по-голямо желание да излязат себе си и своето предприятие. Нямаше разпръвици, ежби, открита личностна конфронтация, некоординирани или забавяни действия и решения. Макар че ставаше дума за дълбока реформа. Но нека да представим това, което видяхме и чухме.

Инж. Пейчо ВЪРБАНОВ - директор на Югоизточно държавно предприятие

Реализирането на всяка реформа се осъществява от кадрите и от съответна кадрова политика, която да мотивира, а не да разколебава ръководители и служители в правилността на промените. Предизвикателството за мен бе координирането на дейността на предприятието. Трябваше специалисти от различни региони, каквито са Сливенския, Старозагорския, Кърджалийския и Бургаския, да намерят общ език. Вярно, всички досега са работили като лесовъдци, но при специфичните условия и атмосфера, създадени от десетилетия, за всеки регион. Сега трябва 31-те предприятия да бъдат един отбор. Държавата ни дава гървесния си ресурс. Дава ни възможността да разполагаме със средствата от този ресурс. И с тези средства да подпомагаме гората. Това е смисълът на реформата. Не може вече да се делим на Странджански или на Сливенски район. Едно предприятие сме, което ще решава къде какво да се влага като инвестиции и кой колко да получава като възнаграждения. И то възможно най-справедливо за всички. Хората да бъдат мотивирани да работят, да видят резултата от своя труд, да повярват в правилността на реформата. Така аз виждам нещата и каквото зависи досега от нас като Управителен съвет и ръководен екип, мисля, че сме го направили. На всеки ръководител е осигурена свобода на действия, но от тях изисквам стабилизиране на стопанската дейност и повишаване на основното заплащане на служителите. Хората да разчитат на работната

заплата и да работят за това. И да дават крайни положителни резултати. Очакваме да излязат нормативните документи, които са в процес на приемане или доизработване, за да изясним докрай правилата, по които ще извършваме дейностите в горите. Имаме ли цялата нормативна база, от нас ще се изисква да прилагаме пълноценно лесовъдските си знания в правилното стопанисване на горите. Разковничето за това е фонд „Инвестиции в горите“, на който много се разчита. Там акумулираме средства, с които ще възстановяваме и изграждаме инфраструктурата в горите, това ще обезпечи, от една страна, лесовъдството като дейност, а от друга - ще увеличи обема на дърводобива като продукт от тази дейност.

За фонда „Инвестиции в горите“ за Сливенското предприятие е определена вноската от 5 лв. на обезличен кубически метър. Ако годишният дърводобив е 1 млн. м³, какъвто сега е разчетът на ДП - Сливен, във фонда ще се акумулират 5 млн. лева. И те трябва да се изразходват само за пътища, както е по закон. Не се предвижда от тези пари да се ползват средства за обезпечаване на лесокulturни дейности, въпрос, който се поставя за евентуална промяна. Защото има стопанства, които могат да осигуряват издръжката си,

но нямат печалба от стопанска дейност, която да влагат за залесяване, почвopодготовка или отглеждане на култури.

Перспективата е стопанствата и съответно предприятията да се освобождават от губещи дейности, като това може да бъде и производството на фиданки. Площта на разсадниците да се използва за странична или селскостопанска дейност, които да реализират приходи. Производството на фиданки ще бъде толкова, колкото са разчетите за залесяване. Опазването на го-

Колективът на ЮИДП - Сливен. Втората отляво надясно (на първия ред) е главният счетоводител Мария Русева, до нея е зам.-директорът инж. Михаил Михайлов

рите от пожари и болести остава приоритетно направление. До края на годината в Сливенското предприятие ще изпълнят заложените разчети за приходите, като отсега се правят предвиждания какви и как ще се извършва през 2012 година. Целта е с настъпването на новата година предприятието да заработи с пълния

си капацитет и при ясни възможности за капитални вложения.

За структурирането и развитието на предприятието по региони потърсихме мненията и на зам.-директора и на ръководителите на офисите в Стара Загора и Бургас.

**Инж. Михаил МИХАЙЛОВ -
зам.-директор на предприятието,
отговарящ и за Сливенския регион**

Новосформираното Югоизточно държавно предприятие - Сливен („ЮИДП“ ДП Сливен) условно може да бъде разделено на три части - източна, централна и западна. В централната част на предприятието попадат териториалните поделения от Сливенска, Ямболска и част от Хасковска област. Това са Държавните горски стопанства - Сливен, Котел, Туча, Стара река, Твърдица, Нова Загора, „Тунджа“ - Ямбол, Елхово и ДАС „Тополовград“.

Общата площ на горските територии в тези стопанства е 233 409 ха - 186 846 ха е държавна собственост (80 %), 31 816 ха е общинска собственост (14 %) и 14 747 ха е на физически, юридически лица и религиозни организации (6 %).

Запасът на горите от държавния горски фонд е 23 748 000 куб. метра. От дървесните видове най-разпространен е букът - 9 171 000 м³, следван от дъба 4 529 000 м³, черен бор - 2 821 000 м³, бял бор - 2 125 000 м³, габър - 1 626 000 м³, и други видове.

Средногодишното ползване по лесоустройствен проект е 276 748 м³ лежаща дървесина. През 2010 г. са усвоени 263 428 м³, или 95.15 на сто.

В този район на предприятието няма естествени изолостни гори, а залесяванията са предимно от бял и черен бор. Голяма част от залесените масиви с тези видове са извън естествения им ареал (под 500 м н.в.) и тъй като вече са на възраст 30-50 г., в някои от тях - предимно белоборите, започна процесът на съхнене. Това наложи в района да се проведат две национални работни съвещания: през 2003 г. в ДГС - Елхово, и през 2010 г. в ДГС - Елхово, и ДГС - Средец, на които се разискваха проблемите на бъдещото стопанисване на тези култури.

В района има обявени седем резервата, като два от тях са уникални. Резерватът „Долна Топчия“ в землището на с. Трънково, ДГС - Елхово, е по поречието на р. Тунджа и е единственото в България естествено находище на колхидски фазан, а резерватът „Арджлъка“ в землището на с. Кипилово, ДГС - Котел, е естествена гора от обикновена ела на ниска за нейния ареал надморска височина (400 м н.в.).

Въпреки че стопанствата от района са териториални поделения на търговско предприятие и ефективността от дейностите в горите трябва да бъде водеща, те не странят и от социалните проблеми на населението. За най-бедните са предвидени 11 000 пр. м³ дърва за огрев, които те сами ще добият от суха и паднала дървесина или от остатъци на дървесина в приключили сечища. Тази дървесина ще се добие по списъци, изготвени и одобрени от кметовете на населените места. Освен това са предвидени и 42 100 пр. м³ дърва за огрев, които ще бъдат продадени от склад на физически лица (местното население) на преференциални цени, одобрени от Управителния съвет на предприятието.

В Сливенския и Ямболския район на Югоизточното държавно предприятие до пролетта на тази година има-

ше три държавни ловни стопанства - „Котел“, „Тунджа“ и „Тополовград“. След измененията в ЗЛОД остана само едно - със седалище в Тополовград, но целта е то да наследи не само традициите на другите две, но и част от тяхната територия. През последните пет-шест години ДАС „Тополовград“ извърши много, за да изгради една съвременна инфраструктура на модерно ловно стопанство - дивечови ниви и ливади, ловни просеки, сечища и бръстища за дивеча, чакала, щитчета за лов на дива свиня, хранилки, солища и калища. Резултатът от инвестициите в ловностопански мероприятия е увеличената численост на дивеча.

От 2010 г. тече процес на предоставяне на дивечовъдните участъци за стопанисване и ползване от юридически лица за срок от 15 години. Досега има сключени договори за 7 такива участъка, като още 10 остават неотдадени. Част от арендаторите се представят много добре и инвестират значителни средства и грижи за дивеча.

Основните проблеми, по които трябва да се търси решение в близко бъдеще, са:

- В старопланинската част, където са разположени стопанствата - Сливен, Котел, Туча, Стара река и Твърдица, са крайно недостатъчни автомобилните горски пътища (около 7 л. м/ха). Това води до големи извозни разстояния и оскъпяване на дърводобивния процес. Освен това дърводобивът се съсредоточава в достъпните райони, а в недостъпните и труднодостъпни не се водят сечи и дървесината се похабява.

- В равнинната част, където са стопанствата в Нова Загора, Ямбол, Елхово и Тополовград, основен проблем са горските пожари. Крайно наложително е ДГС - Нова Загора, да бъде снабдено със специализиран противопожарен автомобил „Тойота Хайлюк“, с какъвто разполагат останалите три стопанства. Въпреки трудностите при одобрението, изпълнението и разплащането на проектите по мярка 226 от Програмата за развитие на селските райони, работата по тази мярка трябва да продължи, тъй като това е начин с европейски средства да се подобри противопожарната готовност и да се ликвидират последствията от вече възникнали горски пожари.

**Инж. Марьо МАРКОВ - началник на
Отдел „Маркетинг и инвестиции“
с офис в Стара Загора**

Общата площ на горските територии, предоставени за управление от офис - Стара Загора, е 252 846 ха, от които 149 559 ха са в Старозагорска област и 103 287 ха са в Хасковска област.

Средногодишното ползване на дървесината, осъществявано от горските и ловните стопанства в териториалния обхват на офиса е 341 075 м³, от които 251 272 м³ - в Старозагорска област, и 89 803 м³ - в Хасковска област.

Регион	Обща площ (ха)	В т.ч. ДГФ (ха)	Средно годишно ползване (м ³)
ДГС / ДЛС			
Регион Стара Загора			
ДГС - Казанлък	25 735	23 517	37 633
ДГС - Мъглич	25 839	24 306	34 809
ДГС - Гурково	23 262	22 596	41 318
ДГС - Стара Загора	39 493	30 375	42 599
ДГС - Чирпан	26 104	20 034	27 785
ДЛС „Мазалат“ - Горно Сахране	30 273	28 731	67 128
Всичко Регион Стара Загора	170 706	149 559	251 272
Регион Хасково			
ДГС - Хасково	91 412	32 573	35 954
ДГС - Свиленград	30 820	20 026	21 536
ДГС - Ивайловград	51 646	50 688	32 313
Всичко Регион Хасково	173 878	103 287	89 803
ОБЩО:	344 584	252 846	341 075

Средната цена за добив на обезличен куб. м дървесина в горските и ловните стопанства в Старозагорска област е 20.69 лв./м³, докато средната цена за добив на дървесина в Хасковска област е 21.55 лв./м³ (за ДГС - Ивайловград - 28.32 лв./м³). Поради по-тежките условия за сеч и извоз на дървесина в старопланинските горски стопанства в сравнение с равнинните, полупланинските и нископланинските стопанства и според достигнатите продажни цени на дървесината, е наложителна оптимизация на цените за добив и реализация на дървесина в района на Офис - Стара Загора.

Досегашното изпълнение на натуралните и икономическите показатели е предпоставка за изпълнение на годишните разчети и постигане на добри финансови резултати.

В горските и ловните стопанства в регион Стара Загора през 2011 г. е извършена почвоподготовката на 2470 га, залесени са 2843 га, попълването на култури е върху 602 га, а отглеждането на култури е проведено върху 1858 декара. В горските стопанства от Хасковски регион през същия период почвоподготовката е 80 га и залесяването - 335 декара.

В региона на Стара Загора са усвоени и залесени пло-

щите, оголени вследствие на големите пожари през 2007 година.

На територията на ДЛС „Мазалат“ - Горно Сахране, при таксацията на дивеча са установени 258 бр. благороден елен, 282 - сърна, 317 - дива свиня, и 32 мечки. Трофеят от последната мечка, отстреляна на 8 април 2011 г., е оценен със златен медал за кожата и бронзов медал за черепа.

Освен че има реално забавяне на наредбите към новия Закон за горите, които са необходими за регламентиране на дейностите и мероприятията в горите, през Офис - Стара Загора, стоят редица задачи за решаване:

- Изграждане на по-добра инфраструктура чрез рационално усвояване на средствата от фонд „Инвестиции в горите“.

- Изработване на адекватна инвестиционна политика за изразходване на средства от фонда за закупуване на тежки машини за строителство и поддръжка на горските пътища.

- Част от маркирането да се предостави за извършване от лицензирани фирми-изпълнители с цел да се постигне икономически ефект и да се намали натовареността на горските служители. В ДГС - Чирпан, експериментално е възложено с договор на фирма „Паралди“ ЕООД - София, част от маркирането на стояща на корен дървесина от ЛФ 2012 г. по цени за изглоблени и широколистни едра, средна, дребна - 1 лв./пл. м³, изглоблени дърва по 1 лв./пл. м³ и широколистни дърва по 1 лв./пр. куб. метра. Досега от фирмата са маркирани 2676 м³ лежаща маса, или 3115 м³ стояща маса, на стойност общо 4284 лв. без ДДС и е достигната средна цена 1.38 лв./м³ стояща маса. В същото време през август в ДГС - Чирпан, по утвърдения досега начин от служители са маркирани 9816 м³ стояща маса, като общо разходите за дейността са 18 931 лв. (за гориво, заплати, транспорт), или постигнатата средна цена е 1.93 лв./м³ стояща маса. Аналогични резултати са получени от изготвените анализни сметки в ДГС - Гурково.

- Превенция и изпълнение на противопожарните мероприятия, най-вече в равнинните стопанства, като се обърне особено внимание на работата с арендаторите на земеделски земи и кметовете на населените места.

- Закупуване на нови високопроходими автомобили и замаяна на остарелите и амортизирани, за да се сведат до минимум разходите за ремонт и поддръжка на автотарка. Подобряване на условията за транспорт на служителите.

Инж. Костадин ВРЕТЕНАРОВ - началник на Отдел „Контрол на дейностите в горския фонд“ с офис в Бургас

Тринадесет от териториалните поделения на „ЮИДП“ ДП - Сливен, са разположени на територията на Бургаска област. Това представлява 42 % от общия брой поделения на предприятието и определя голямата отговорност на работещите в тези държавни горски и ловни стопанства за изпълнението на финансовия план на предприятието като цяло. Това е отговорност, която се споделя и разбира от всички.

Основната цел е максимално изпълнение на заложените лесосечен фонд и на финансовите планове - основа за повишаване на социалния статус на служителите в предприятието.

Според нашите виждания това може да се постигне чрез: укрепване на съществуващата пътна мрежа и изграждането на нови стабилизиращи пътища в горите, които осигуряват целогодишен достъп до всички горски басейни; гъвкавост при възлагането на обектите и добив на различни сортименти, ориентирани към търсенето на пазара; оптимизиране на разходите за намаляване на себестойността на реализираната продукция; използване на географското разположение на Бургаска област за привличане на инвестиции за развитието на горскостопанските дейности; чувствително увеличаване на приходите от страничната дейност, туризъм и недървесни горски продукти.

Предвиденото ползване по ЛУП от държавните гори е 290 000 м³, като през 2010 г. то е изпълнено. Стремехът ни е през 2011 г. да надминем постигнатото.

Като се има предвид, че запасът на държавните гори е 30 000 000 м³, ние ползваме около 1 процент. Общият годишен прираст е 1 000 000 м³, следователно ползваме само 30 % от този прираст. При среден прираст 4.36 м³/ха ние усвояваме 1.28 м³/хектар. Тези цифри са близки до ползването за цялата страна. Стремехът ни е постепенно доближаване до средния годишен прираст. Гората се отглежда със сечи - природосъобразни, с удължен турнус. Целта е създаването на устойчиви, смесени и разновъзрастни насаждения.

Площта на държавните гори е близо 207 000 ха, или 62 % от общата горска площ в Бургаска област. Общинските гори са 105 000 ха (31 %), а останалите са на частни физически и юридически лица, гори на религиозни организации и гори на МОСВ.

Смятам, че голямата част от горите бяха „възстановени“ на общините неправомерно и връщането им в ДГФ трябва да е един от приоритетите ни. С най-голям дял са издънковите гори - 49.2 %, следвани от широколистните високостъблени гори - 32.6 %, иглолистните култури - 12.2 %, и нискостъблените - 6 на сто. В резултат на усилен и дългогодишна дейност на ре-

гища лесовъдска беше извършена огромна работа по подготовката на издънкови насаждения за превръщането им в семенни. Вече можем да се похвалим с първите резултати, като около 1000 дка са възобновени по естествен начин. Някои насаждения са през последния етап от превръщането им.

При широколистните високостъблени насаждения с предимство се водят сечите с удължен турнус. Приоритет е извеждането на отгледни сечи без материален добив и ускореното производство на висококачествена дървесина по Саарландския метод (Германия). В няколко стопанства са заложили такива сечи, като първенец сред тях е ДГС - с. Кости.

Площта на иглолистните култури възлиза на 27 863 ха, като преобладаващите са III - IV бонитет (70 %).

Засушаванията и повишаването на температурите през последните десетина години, както и фактът, че повечето от културите са създадени върху сухи и бедни месторастения, създадоха немалко проблеми на колегията. За периода 2003-2009 г. при заложило в проектите ползване от 640 000 м³ са добити 885 500 м³, което основно се дължи на изведените санитарни сечи в резултат на съхнене, снеговали, снеголоми и пожари на териториите на ДГС в Бургас, Средец, Айтос и Малко Търново и ДЛС „Несебър“ и „Ропотамо“. При стопанисване на иглолистните култури извън естествения ареал на разпространение заложените турнуси на сеч в лесоустройствените проекти са 40-60 години. Като цяло изведените сечи са довели до подобряване на здравословното им състояние, а на някои места има и естествено възобновяване в различна степен от широколистни и иглолистни видове.

Сред дървесните видове в региона най-голямо е участието на дъбове - благуи, горун, летен, спранджански и космат дъб. Следващи по участие са церът, източният бук, габърът и други.

Три от стопанствата вече са сертифицирани по стандартите на FSC, а в останалите 10 сертифицирането е в напреднала фаза.

В Бургаска област на „ЮИДП“ ДП - Сливен, са разположени три ловни стопанства - „Несебър“, „Ропотамо“ и „Граматиново“. Системните грижи и безкомпромисната охрана през последните няколко години дадоха възможност за стабилизиране на популациите от едър дивеч. Всяка година стотици ловци от Италия, Франция, Гърция и други страни отстрелват десетки качествени трофеи, някои от които са капитални.

През 2010 г. в ДЛС „Ропотамо“, което е едно от водещите ловни стопанства в България, са добити благороден елен с трофей, оценен на 235.56 по СИС, и глиган с глизи - 131.91 по СИС.

Запасът през 2011 г. е: благороден елен - допустим запас 1110, пролетен запас 980, елен лопатар - съответно 390 и 320, сърна - 760 и 520, дива свиня 1580 и 1850, муфлон 270 и 240 броя.

Забраната заради шап, наложена от началото на януари 2011 г. и продължаваща сега в общините Царево, Малко Търново и Средец, принудила стопанствата да върнат клиентите, желаещи да ловуват на бекас през януари и февруари и глизани от чакало през февруари и март, а ДЛС „Граматиново“ отказа на редовните си клиенти лова на сръндаци през май.

От средата на септември започна и ловът на едър дивеч по линия на организирания ловен туризъм. До 20 септември клиентите са си тръгнали с четири „сребър-

ни“ трофея от благороден елен, „сребърен“ муфлон и „златен“ глиган.

През 2009 г. бяха проведени първите конкурси за отдаване на стопанисването и ползването на дивеча за 15 години в дивечовъдните участъци (ДУ) на държавните горски стопанства. Към момента от общо 43 ДУ има сключени договори за 33, а за други 5, след обявяване на спечелилия кандидат, се водят дела в съда за оспорва-

не на решението. Прекратен е договарянето на 1 ползвател.

Промените в горския сектор са факт. Основната идея на новия Закон за горите е отделянето на контролната от стопанската дейност, както и осигуряването на пълна прозрачност при осъществяване на всички дейности в горите. За това трябва да работи всеки лесовъд.

ДАС „Тополовград“:

По-добре едно, но стабилно ловно стопанство

По-съществена промяна в Сливенското предприятие е обособяването на едно държавно ловно стопанство на базата на бившите три - „Котел“, „Тунджа“ и „Тополовград“. На тяхната територия според пролетното преброяване има 460 благородни елена, 150 елена лопатари, 730 сърни и около 810 диви свине.

Администрацията на новото ловно стопанство е в Тополовград. Защо се предприема създаването на такава ловно стопанство коментираме с неговия директор инж. Константин НЕДЕВ, специалист с над 30-годишен опит като ловен деятел.

Инж. Константин Недев

- Законът определи броя на ловните стопанства, които държавата да притежава и да извършва в тях приоритетно ловностопанската дейност, която да гарантира запазването на дивечовите популации. Стигнахме до убеждението, че за Сливенския регион е по-добре да се организира едно ловно стопанство, което да стопанисва онези територии, които са традиционните местообитания за съответния вид дивеч. Взетата от Котел територия - 4000 ха, там, където е старопланинският елен, ще ги стопанисваме с цел да запазим и увеличим именно този елен. От Твърдица - 3000 ха, в които също да дадем шанс на благородния елен да се възстанови. Така ще бъде и с популацията на сакарския елен, която е намаляла критично, но не е изчезнала. Иде-

ята е да запазим в тези „островчета“ неповторимия генетичен материал на съответната дивечова популация. Така, както запазиме и възпроизвеждаме във фазанарията на бившето ДАС „Тунджа“ колхидският фазан във възможно най-чистия му вид.

ДАС „Тополовград“ става 43 000 ха, от които 30 000 ха ще се стопанисват изключително в ловностопанско отношение. Ще ползваме като ниви и подходящи площи от ДГС - Ямбол, за да произвеждаме по-големи количества фураж. През тази година добихме над 300 тона. Крайната цел е да създадем такава ловно стопанство, в което да се предлага за отстрел както дребен, така и едър дивеч. Но след като се стабилизират запасите. Свидетели сме на отдаване на ловни площи под аренда. Така е по света, такава е тенденцията и у нас. Но държавата трябва да си запази достатъчно територии, в които да гарантира съхраняването на съответните видове дивеч. Той е биологично богатство и не трябва да допуснем в дадения регион да изчезне например твърдишкият елен или яребицата.

В стопанството работят 88 души. Няма съкращения или уволнения. В действителност всекидневие то ни стана по-отговорно и се притеснявам, че няма млади хора, които желаят и могат да работят в лова. Знаем, че, за да достигне един специалист по лова от практиката добро професионално равнище, са необходими поне 6-8 години. За реформата мога да кажа, че бе необходима. Сега сме 31 поделения но сме едно цяло повече от всеки друг път. Има и фондове, в които да отчисляваме средства за извършване на дейностите. Регулирането на приходите и разходите, както и координацията, би трябвало да се подобрят. Заплащането също, а това, надявам се, ще привлече младите и перспективни хора на работа в горските и ловните стопанства.

ДГС - Сливен:

Законът предоставя възможности за мотивация в работата

Сливенското горско стопанство е едно от най-големите в системата на Югоизточното държавно предприятие. Държавният горски фонд и след отделянето на общинските и частните гори пак не е от най-малките - 29 089 хектара. То е дърводобивно, а не „зелено“ стопанство и естествено бе да попитаме директора му

инж. Георги Христов как се отрази реформата върху тази дейност - положително или отрицателно.

Според досега действащия лесоустройствен проект стопанството трябва да добива 43 000 м³ дървесина. До преди две години е имало изостаиване с по 6000 м³ на година и за 2011 г. е комплектуван лесосечен фонд 58 600

куб. метра. До края на септември, както отчита текущият отчет, са възложени и отсечени 45 000 м³ (82 % от разчета). Продажбите, основно на фирмите, които се явяват на търг за тази процедура, вече са нахвърлили 105 %. Ръководството на стопанството е убедено, че до края на годината не само ще се навакса изоставането от ЛУП, но ще има и изпълнение.

Държавното горско стопанство в Сливен е на печалба, няма просрочени вземания и няма задължения към фирмите. До края на септември поделението е внесло своите отчисления към предприятието, които са 400 000 лева.

В ДГС - Сливен, ясно и на практика са определили приоритетите, които им донесоха новият Закон за горите, и времето, изминало от регистрацията като поделение на Югоизточното държавно предприятие.

Преди всичко се облекчи опазването на горите, което се съсредоточи в държавния горски фонд, и се подобри дисциплината на ползването.

Една от най-важните придобивки за горския сектор тук смятат създаването на фонд „Инвестиции в горите“ към държавните предприятия. В системата на Югоизточното предприятие има 5-6 стопанства с по-трудни теренни условия. Едно от тях е ДГС - Сливен, затова тук имат изготвен инфраструктурен проект и очакват решение на Управителния съвет на предприятието да одобри 54 100 лв. за строеж на горски път. Ако получат финансиране, което са доказали и мотивирали пред УС, в м. Сърбина (ГСУ - Ичера) ще се построят 5.6 км горски път, който ще направи достъпни всички отдели в участъка.

В ДГС - Сливен, са доволни и от постигнатото в работата с фирмите изпълнители на дейностите в горите. Самите фирми са получили стабилност и перспектива, затова си позволяват да имат постоянни и добре обучени работници, което свежда до минимум нарушенията в ползването и трудовите злоупотреби.

Според финансовите си резултати ДГС - Сливен, като поделение към предприятието, само ще определи как да финансира лесокултурните дейности и разсаднико-

Инж. Георги Христов

вото производство. Но още тази година е ясно, че нито отгледните сечи, нито залесяванията, които се извършват в пожарищата, ще се спират.

Само за две години в ДГС - Сливен, са закупени 3 автомобила и един е получен от ИАГ. А като се има предвид голямата територия и пресечения терен на стопанството, те са от голямо значение за опазването на горите.

- Когато преди 2 години станах директор - казва инж. Георги Христов, - си поставих цел да увеличавам заплащането на служителите в стопанството. Днес имаме средна работна заплата 590 лв. и допълнително материално стимулиране, което не е „на калпак“, а според приноса на всеки. Искам моите горски да вземат заплата поне колкото полицаите. За това според мен се изисква съзнателна работа, а не съкращаване на служителите. Самият аз се уча как да работя според новия Закон за горите и разбрах, че най-лесно е да уволниш, а най-трудно е да мотивираш хората.

Колективът на ДГС - Сливен, с директор инж. Георги Христов и зам.-директор инж. Даниела Йорданова (най-вдясно)

ДЛС „Мазалат“:

Работим за повишаване на стандарта и авторитета на колегията

Посетихме Държавното ловно стопанство „Мазалат“ - с. Горно Сахране, по две причини. Първата бе, че към него от 1 февруари т.г. се вля Държавното горско стопанство в Павел баня. Втората бе свързана с управлението на Югоизточното държавно предприятие в Сливен. Директорът на ДЛС „Мазалат“ инж. Александър Иванов е член на Управителния съвет на ЮИДП и всъщност е отговорен за съдбата на всичките 31 териториални поделения на предприятието. Лесовъд с 30-годишен опит в практиката, по-голямата част като ръководител, той ни въведе в интересующите ни теми делово и аргументирано.

Общото ни впечатление бе, че служителите приемат позитивно реформата. Дори са заработили по-усърдно, след като са получили не само по-високи възнаграждения и премии, но и възможност при добри резултати колективно да посетят някоя уникална историческа забележителност в страната или чужбина.

- Атмосферата за работа е едно от най-важните неща при промени - убеден е инж. Александър Иванов. - Има опасност, ако ръководителят е негалановиден, да се убие вярата и инициативата на хората. Ако сменим служители или директори, ще намерим ли веднага по-добри? Сегашната реформа ни поставя в условия с високи изисквания и значителна отговорност и ще проличи кой не може да се справи. И тогава да се мисли за кадрови промени. Сега трябва да се работи здраво и професионално, защото реформата е голяма, и ако направим грешка, и тя ще бъде голяма.

В двора на стопанството, зад административната сграда, скоро ремонтирана и освежена, видяхме нови ниски постройките. Оказа се, че това са канцеларии за служителите от бившето ДГС - Павел баня, сега част от колектива на „Мазалат“. След сливането няма оставени хора без работа. Освободени са само тези, които са били с временни договори на изпитателен срок. Сега в „Мазалат“ работят 73 души, като 18 от тях са работници. След обединяването площта на стопанството става 30 000 хектара. Разчетът за дърводобива в началото е бил 52 000 м³, защото и в двете стопанства тече по едно и също време лесоустройствено проектиране и още не е ясно какъв ресурс ще се ползва. За догодина разчетът се очаква да бъде около 65 000 м³, което е една добра основа за икономическа стабилност и провеждане на необходимите лесокултурни и ловностопански мероприятия. Още повече, че организацията на работа в това стопанство е направена така, че да

Инж. Александър Иванов

се търси най-оптимална ефективност и от добива, и от продажбите. През август тук работят 15 фирми за дърводобив.

- Никого не връщаме - полушеговито споделя инж. Иванов, - но работят тези, които действително доказват професионализъм. Без уговорки и без компромиси. След като приеме дървесината на временен склад, стопанството организира превоза ѝ до клиента. Без посредници. Виждаме, че приходите ще бъдат по-високи. Установихме практиката 80 % от добитата дървесина да караме със собствен или нает транспорт директно в заводите или до крайния потребител, а 20 на сто да продаваме на временен склад на клиентите. Имаме камион с кран, организирали сме и цепенен цех, като машината за цепене е мобилна и може да работи и на те-

Колективът на стопанството с директор инж. Александър Иванов (в средата), зам.-директор инж. Валентин Велев (вдясно), главен счетоводител Мария Тодорова и зам.-директор Тошо Петров (вляво от директора)

рена. Целта е да постигаме максимална ефективност. Мисля, че го правим, спазвайки правата и отговорностите, които ни предпоставя законът.

За първите два месеца от второто полугодие стопанството е внесло във фонд „Инвестиции в горите“ 114 450 лева. Инж. Иванов е сигурен, че годишните разчети ще бъдат изпълнени, амбицията му е да бъде в първата тройка от поделенията на Югоизточното предприятие, а надеждата - че новите промени ще доведат до повишаване на стандарта и авторитета на лесовъдската колегия. И се стреми да докаже с поверения му колектив, че всичко това е възможно. Стана дума как осигуряват гървата за огрев за местните жители. За това има указания на Министерството на земеделието и храните и са осигурени 1200 м³ за жителите в района на цена 23.50 лева.

И тъй като „Мазалат“ е ловно стопанство, трябваше да надникнем и в тази област. Приходите от ловната дейност са около 120 000 лева. През тази година по разчета за отстрел са предвидени 8 благородни елена за трофеен и 4 за селекционен. Розата на местния елен не са от най-тежките и най-големите, но са много красиви и с много добри екстериорни качества. Затова ловци никога не липсват. Дори и в дните на нашето посещение имаше група от австрийски туристи, които вече години наред предпочитат това място за отгих и спорт.

Предвидените за отстрел сръндаци са 16, а дивите свине - 80.

Още може да се разказва за това ловно стопанство, но нали поставяме акцент на новостите, затова попитахме ще се сертифицират ли горите на „Мазалат“? Отговорът бе положителен и е въпрос на време това да стане. Още повече, че основният му клиент е дървопреработващата фабрика „Габровница“ АД - Горно Сахране, която сертифицира своето производство. Началникът на отдел „Снабдяване със суровина“ в предприятието инж. Айнур Ибрямова, доскорошен ръководител на РДГ - Кърджали, вече нееднок-

◀ Първият трофей за този ловен сезон е от благороден елен (сребърен медал, 200 т., 9 кг.). Отстрелян е от Величко Яков от с. Житница на 21 септември в Технически участък - Габровница, м. Каба борун

▲ Австрийските ловци Гизела Хуемер и Зигфрид Магльмер редовно ловуват в България

◀ Химитлийският проход, по който минава отрядът на ген. Скобелев по време на Руско-турската война, днес е чудесен горски път

▲ Трето чакало е едно от над 20-те чакала на територията на стопанството, оборудвано с легло и тапициран под

▼ Обновеният ловен дом „Трънково“

ратно призова горските стопанства да се сертифицират и организира тематични семинари.

Напускаме Държавното ловно стопанство „Мазалат“, донякъде поуспокоени за резултатите от провежданата реформа в горите на България. Желанието да усещаме пулса на горския сектор при всички политически или законодателни промени ни водеше през годините към горската практика в цялата страна. Именно от този дългогодишен опит знаем, че често промените бяха приемани с ентузиазъм от колегията, а след време се е оказвало, че съответната реформа е била необмислена или направена, за да послужи за облагодетелстване на шепа политици или бизнесмени за сметка на гората и нейните служители. Разказвайки за днешния ден на Сливенското държавно предприятие, намерило печелившите опорни точки за развитие още в началото на реформата, се навяваме, че техният опит ще послужи на останалите предприятия. Защото в Сливен са убедени, че силата на горския сектор ще дойде не с едно, а с всичките шест предприятия в страната.

Екип на сп. „Гора“
Борис ГОСПОДИНОВ, Светлана БЪНЗАРОВА,
Юлия СЪБЧЕВА, Йордан ДАМЯНОВ

Да си купим гърва

Не едно поколение жители на селата са израснали, живеели, а голяма част от тях и си отишли с понятието „местно население“, за което горските стопанства са предвиждали гърва за огрев от горите, които стопанисват, по прословутата тарифна такса „на корен“. Десетилетия хората от селата отиваха в гората „да берат“ гърва, а сега ще трябва просто да ги купят. Дали архаичността на тази такса толкова е напреднала, че след близо 60 години действие е трябвало да отпадне? За това поразсъждавахме в ДГС - Ботевград, поделение на Северозападното държавно предприятие - Враца.

В отчета на ИАГ за 2010 г. е посочено, че „по такси „на корен“ за местно население са отчетени 270 000 м³ (6 % от общата реализация на дървесината), което е с 56 000 м³ по-малко от 2009 година“.

По данни на Министерството на земеделието и храните в страната се добиват годишно около 3 млн. м³ дървесина от категория гърва, като 2.5 млн. м³ се използват от населението за отопление с примитивни печки, което е изключително неефективно.

По статистиката на „Зелени Балкани“ 50 % от домакинствата в България се отопляват на гърва, за което според тях отиват близо 6 млн. куб. м (плътни) дървесина.

Къде е истината не става много ясно. Но едно се знае - хората от областните градове и дори София, от по-малки грачета, да не говорим за села и махали, се топят поне 5-6 месеца с този възобновим източник на енергия. И това идва не само от традиция, а от нужда. Защото засега цепениците са най-евтиното топливо. И това държавната статистиката и специалистите по енергийните източници също го отчитат.

В новия Закон за горите (ЗГ), приет тази година, такава категория като „местно население“ няма. До влизането в сила на Наредбата за възлагане на изпълнението на дейности в горски територии - държавна и общинска собственост, и за продажба на добитата от тях дървесина и недървесни горски ресурси по чл. 95, ал. 1 от ЗГ на 13 юли министърът на земеделието и храните издаде специално указание до шестимата директори на държавните предприятия във връзка с продажбата на дървесина на „физически лица за лична употреба от горските територии - държавна собственост“. Така, ако сте жител на село или град „Х“ и ви трябва гърва да се грее и да си готвите, през 2011 г. ще се сдобие с дървесина като на „физическо лице за лична употреба“.

Физически лица, които не са търговци, за лична употреба и без право на продажба могат да си купят нужно по 4 точки: 1.суха и пагнала дървесина; 2.остатъци от дървесина в сечища след тяхното освидетелстване; 3.стояща дървесина на корен; 4.добита дървесина.

Цените за продажба на дървесината по първите три точки се определят съгласно раздел II от Тарифа за таксите, които се събират в системата на Държавната агенция по горите, приета с ПМС 202 от 11.08.2008 година.

Новото е, че за добитата от държавните горски територии дървесина (т. 4 от указанията) цените се определят от Управителния съвет на съответното държавно предприятие по чл. 163 от Закона за горите по предложение на териториалните поделения на предприятията. Посочено е, че директорите на държавните предприятия в срок до 30 юли 2011 г. трябва да определят за всяко териториално поделение поотделно обе-

ма на дървесината по първите три точки, а директорите на ДАС или ДГС да извършат разпределение на обема на дървесината по общини и да уведомят своевременно кметовете им за определените количества.

Това е направено навреме в Северозападното държавно предприятие - Враца, за неговите 23 поделения. И ние се поинтересувахме как стоят нещата с гървата в Ботевград.

Ботевград е един от градовете, край който минава централният газопровод, и част от домакинствата на града и селата са газифицирани. През зимата тук има няколко алтернативи - газ, ток и гърва. По най-обобщените сметки обаче да се грее с газ е 4 пъти по-скъпо, отколкото на гърва! А това го знае и самият директор на ДГС - Ботевград, инж. Веселин Нинов, който живее в жилищен блок без възможност за отопление с печки на твърдо гориво. - Време е - казва инж. Нинов -

Инж. Веселин Нинов - директор на ДГС - Ботевград, на временен горски склад

да спрем да смятаме горските стопанства за социални институции и центрове за подпомагане на населението и постоянно да обсъждаме „скъпи ли са дървата.“ Цената им диктува пазарът.

В ДГС - Ботевград, от редица години се утвърди практиката дървата за отопление, които се закупуват от горското, да се доставят на адрес. От 1 септември жителите на общините Ботевград и Правец имат нови доставни цени на адрес и те са 53 лв. за кубик букови дърва и 58 лв. - за дъбови. За рампирана на горски склад дървесина кубикът е 40 лева. И двете цени са с включен ДДС. Цената е само 5 лева по-висока от миналата година. И за количествата в ДГС - Ботевград, също не се притесняват. Практиката показва, че от годишния добив на стопанството, който е около 35 000 м³, местното население купува не повече от 5000 куб. метра. Освен това в Ботевград има най-малко 5 лицензирани лесовъдци и собствениците на частни гори могат да се обръщат към тях за издаване на съответната документация. В компетенцията на лицензирания лесовъд близат маркирането, контролът на сечта, експедиранията на дървесината от сечището със съответен превозен билет и освидетелстването на сечището в частните гори. Статистиката не е съвсем точна колко дърва от частните гори отиват при хората, защото немалки количества от тях се продават без фактура. Така снабдяването с дърва сега е просто един пазар и жителите на града сами решават дали ще ги вземат от горското, от дърводобивните фирми, които са спечелили търговете, или от частни стопани. В няколко от селата на община Ботевград видяхме и дърва във вид на обрезки от местните дърводелски цехове, които за хората излизат под 40 лева.

- Искам най-накрая нещата да си дойдат на мястото - споделя инж. Веселин Нинов - в тази нескончаема тема за снабдяването с дърва от горските стопанства. Хората са свикнали да гледа на гората като на нещо, от което може да се ползва без правила. Новият закон за горите ясно посочва, че собственикът на една горска територия сам се разпорежда как да стопанисва, охранява и отговаря за това, което ще става с гората му. Какво ставаше там, където имаше практика да се предоставят дърва за огрев по таксата „на корен“? Собственици на 100-120 дка гори, се записваха в списъци да добиват дърва в държавни гори по тази такса, а в същото време добиваха от свои имоти и продаваха дървесина. И това не можеше да се контролира.

Трябваше да стане ясно, че държавните горски стопанства, които са предприятия по смисъла на закона и се стремят към икономически резултат, не трябва да изпълняват социална функция. Защото това ще бъде за сметка на работещите в ДГС. На заседанието на Общинския съвет в Ботевград ме питаха колко ще са скъ-

пи дървата. Пазарът определя цената. Аз не мога да си позволя да карам дървен материал по 40 лв. за кубик, както иска кметът и някои общински съветници, при положение че имам клиенти, които искат за 50 лева. Какъв ръководител на предприятието ще съм аз, ако не гледам икономическия му интерес. Нима някой поставя подобни искания на НЕК, „Топлофикация“, „Булгаргаз“. Себестойността на дървата се формира от разходи за добива им, които са свързани освен с труд и с техника и гориво, а то е скочило доста и определя 50 % от стойността на разходите за добиването. От продажната цена и себестойността формираме някаква разлика, която остава за цялостната издръжка на стопанството и мероприятията за залесяването. Както виждате 32 % от цената на дървата е само данък - 12 % тарифна такса и 20 % ДДС. Значи ние с останалите 68 % трябва да разплатим разходи по добива, транспорта, ако е на адрес на клиента, отчисленията за Държавното предприятие. За сравнение ще посочим, че в Гърция кубик дърва не пада под 65 евро.

Поинтересувахме се защо все пак се правят списъците в кметствата на населените места, които на територията на ДГС - Ботевград, са 23. Оказва се, за по-добра организация и да се знае колко хора заявяват нужда от такава дървесина, и това е посочено в указанията на министъра.

Допуска ли се ползване на стояща дървесина на корен от населението? Да, такива възможности има, когато сте физическо лице и ви е нужна дървесина за лично ползване, без да можете да я продавате. Добивът ѝ е възможен при провеждане на отгледни сечи във високостъблените гори до 60 г.; санитарни сечи; сечи в издънковите гори за превръщане в семенни и в нискостъблените гори. Кое то значи, че и преди, когато съществуваше таксата „на корен“, и сега се събират пари от този, който ще извърши съответното действие в горите. Тези възможности се определят от директора на държавното горско или ловно стопанство.

Що се отнася до възможността да се събира падналата маса, практиката на стопанството показва, че това не може да става, защото трудно се контролира. Колкото и хора да се „хвърлят“ в охраната на такъв обект, допускат се нарушения от ползватели. В стопанството имаше няколко участъка с по 50 до 100 м³ с паднала дървесна маса от ледолома, които все още не бяха задействани като обекти. Група рому изяви желание да съберат масата. Обектът е огледан заедно с горския, пуснато е разрешително за сеч. Трима горски са пратени да контролират събирането на масата, но... ромите отидоха още преди изгрев слънце. И се видя, че падналата маса не е пипната, а в околните насаждения - гола сеч. Следват актове, конфискация на незаконно добитата дървесина и дори наказание за директора.

Така изглеждат улиците на Ботевград в края на септември, когато хората се запасяват с дърва за зимата

- На нас пределно ни е ясно - сподели инж. Нинов, - че мургавите секачи не са отишли там за гърва за своите домакинства, а да добиват за продан. И нищо не им пречи да продават гърва за 5-10 лв. по-евтино, защото те са крадени. Както за жалост нищо не спира хората да я купуват, защото е може би с 5 лв. по-евтина. Село Литаково е изключение от общата практика в снабдяването с гърва. Това бе бизнес за десетина души, които добиваха гърва по прословутата такса и ги караха по домовете по списък от кметството. За тази година единствено в ГСУ - Литаково, след извършената през лятото инвентаризация, събирането на суха и паднала маса е представено на жителите на селото. Ще добавим, че най-много немаркирани гърва се

конфискуват от селските дворове на Литаково. Разходихме се и из улиците на Ботевград - градът, в който има толкова алтернативи за отопление, а отско-ро работи и заводът за пелети „Национал 7“. Пред къщи и жилищни блокове хората прибираха ценното топливо. Запомнихме и думите на инж. Нинов, че никой възрастен в града няма да остане без гърва. И още в първите дворчета на ул. „3 март“, видяхме както е при Донка Николаева например, че има достатъчно гърва за гългата планинска зима. Става лесно - обаждаш се, плащаш, оставят ти. А не е ли така с всичко, което е за продан?

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Висше образование

Започна новата учебна година в Лесотехническия университет

менов, директорът на Института за гора-та акад. Александър Александров, изпълнителният директор на „Джуниър Ачийвмънт - България“ Милена Стойчева, преподаватели, студенти и гости (сн. 1).

В присъствието на академичното ръководство ректорът проф. г.с.н. Нино Нинов се обърна към всички студенти и преподаватели, като поздрави специално първокурсниците, за които този ден е особено важен. Ректорът отбеляза, че и тази година интересът към специалностите в университета се е запазил и всички обявени места са запълнени. Университетската политика трябва да бъде насочена към

обновяване на материалната база и усъвършенстване на учебните планове и програми. До края на календарната година ще бъдат оборудвани с модерна видеотехника и конферентна интернет връзка 6 учебни зали, ще бъде преустроена езиковата лаборатория. Ще стартира и най-големият проект на университета през последните години на стойност над 3 800 000 лв., благодарение на който ще бъде изграден най-модерният библиотечно-информационен център в системата на висшето образование у нас - каза още проф. Нинов.

По традиция символичната студентска книжка и ключа на университета получи първокурсничката, приета с най-висок бал, Виктория Еленкова от Факултета по екология и ландшафтна архитектура (сн. 2).

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

На 26 септември Лесотехническият университет отвори врати за новата учебна година. Тържеството уважиха министърът на околната среда и водите Нона Караджова, зам.-изпълнителният директор на ИАГ инж. Красимир Ка-

курсниците, за които този ден е особено важен. Ректорът отбеляза, че и тази година интересът към специалностите в университета се е запазил и всички обявени места са запълнени. Университетската политика трябва да бъде насочена към

Да се събира ли прясноповалената иглолистна дървесина?

По повод статията „Мъртвата дървесина в горите - заплаха или необходимост“ на г-р инж. Станислав Лазаров (сп. „Гора“, бр.6-7/2011 г.) искам да споделя някои мои разсъждения.

Лесозащитата като наука и практика се създава и се развива, за да отговори на определени потребности на горите. Тя е неделима част от лесовъдската наука. Има свои особености, които трябва да се познават. Доскоро на студентите бяха напомняни думите на г-р инж. Тодор Чернев, че добрият лесовъд е и добър лесозащитник. Сигурно е вярно и обратното. Това говори за необходимостта добре да се познават закономерностите, свързани със здравословното състояние на гората и с лесовъдството като цяло.

Предложението мъртвата дървесина да се оставя да гние в горското насаждение е твърде крайно и крие опасности за гората. Специалистите знаят, че е правилно делението на вредителите в гората на първични, които нападат и се развиват върху здрави дървета, и вторични, които се развиват и причиняват загиването само на отслабени дървета или насаждения. Такъв е случаят с короядите. Те първоначално се размножават в прясноповалените или в стоящите отслабени дървета. След като се размножат в голямо количество, короядите нападат и причиняват загиването на стоящи здрави дървета. Интересното е, че първоначално въгризалите се корояди биват заливани от смолата на нападнатото иглолистно дърво и загиват. Но самото дърво отслабва и въгризалите се по-късно корояди се развиват под кората му. Най-опасен за нашите иглолистни гори е короядът типограф (*Ips typografus*) - при смърча, и върховият корояд (*Ips acuminatus*), големият и малкият горски градинари (*Blastophagus piniperda* и *Blastophagus minor*) - при белия бор. Освен у нас короядът типограф е бедствие и за смърчовите гори в Средна Европа и срещу него горските служби водят борба.

Критерии за това дали да се събираме, или да оставим на място току-що повалената иглолистна дървесина е изработила нашата дългогодишна горскостопанска практика. Какво показва тя? Имах възможност след 1956 г. да проучвам развитието на короядите в нашите иглолистни гори, както и на повредите от тях, в продължение на много години. Сега само ще напомня някои факти, свързани с темата на дискусията.

Първият ветровал у нас, който наблюдавах в смърчовите гори на Витоша, беше през 1958 г. в м. Офелиите, в района между Златните мостове и хижа „Боерица“. Тогава лесозащитниците посъветваха повалената дървесина да се събере, преди в нея да се е размножил типографът. Дървесината беше усвоена, а площта - залесена. Сега на мястото на ветровала расте хубава смърчова гора. В съседните насаждения не се наблюдаваха повреди от корояда типограф.

Вторият ветровал засяга гората в Западните Родопи през 1961 г. и на площ с дължина 40 км и широчина 1 км смърчовите и боровите насаждения са повалени.

Отново тази дървесина беше бързо събрана, за което дори бяха свалени плановете за сеч в други горски стопанства, за да се оползотвори нападнатата. Освободената площ също се залеси и не се допусна размножение и масови повреди от корояди.

През 1964 г. голям ветровал имаше в района на резервата „Парангалица“. Повалената дървесина извън резервата беше усвоена, а в самия резерват остана и там в продължение на десетина години имаше големи короядни петна. На територията на ветровала в „Парангалица“ ни бе разрешено да сложим феромонни уловки. Само в една уловка се събираха по 40-50 хил. корояда. Те бяха унищожавани.

Този опит послужи да бъде взето решение прясноповалената иглолистна дървесина да се събира. Всяка година тя бе повече от 1 млн. куб. метра. По този начин предприятията получаваха ценна и необходима дървесина, без да се изсичат нови насаждения. В същото време се поддържаха необходимият санитарен минимум в иглолистните насаждения. Нямаше масови повреди от корояди.

В по-ново време, през 2001 г., в резервата „Бистришко бранище“ на Витоша стана нов ветровал, който събори повече от 20 000 м³ висококачествена смърчова дървесина. Мнението на специалистите по лесозащитата беше единодушно, че тази дървесина трябва да се събере, за да не последват нападенията на корояда типограф не само в насажденията на резервата, но и в целия парк „Витоша“. Нагледя мнението да наблюдаваме как природата ще се справи сама. Днес сме свидетели как смърчовите гори, поразени от типографа, загиват, както в резервата, така и извън него.

Смятам, че тезата на г-р инж. Станислав Лазаров генерално да се таксира цялата паднала в гората дървесина като мъртва и да се остави да гние и да обогатява почвата на насаждението най-малко не съвпада с досегашната горскостопанска и лесозащитна наука и практика. През последните години, особено през зимата, в нашите иглолистни насаждения се повалят и единично, и на по-големи площи иглолистни дървета. Според мен тази дървесина трябва да се смята за прясноповалена и да се изважда от насаждението, преди в нея да са се развили и излетели короядите. Това особено важи за такива места като ПП „Витоша“, който е в близост до София.

Задача на лесовъда е да разбере голямата разлика между току-що повалената иглолистна дървесина и сухата мъртва дървесина. И най-важното - да се предвиди каква голяма опасност поражда тя за иглолистното насаждение.

Заслужава на базата на опита от резервата „Бистришко бранище“ да се даде законодателна възможност при особена заплаха за дървесната растителност да се разрешава прясноповалената иглолистна дървесина да се усвоява.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

заплаха или необходимост?

Мъртвата гървесина е ключов елемент на биоразнообразието

„Всяка гънка на гората е живот! Той е не само в набъбналите стволци, в корените, сграбчили земята, във фукналите към небето клони, в листата, които пият с устичата си слънчевата светлина, за да я превърнат в скорбяла. Всичко е животно - накъдето се обърнете! Жив е лишеят, по клоните обвесен. Живи са ръждивите петна от спори по иглиците, заредени със стихията на някакво си бъдеще. Кората е скривалище на живи, листата - и зелените, и окапалите вече - гъмжат от невидимите хищници, бактерии, зверчета и зверове, производители на „хумус“. Земята в гората - това е лабиринт от ходове и дупки, от скривалища потайни, населени със същества, съгубовно свързани с гората на живот и смърт. Гората е тяхната люлка - все едно дали са малки като мравката, или могъщи като „баба меца“, дали са крилати като орлите, или са като червеите пълзящи! Все едно: гората е техният вселенска!“

Така е написал Николай Хайтов в разказа „Гора“. А той, както знаем, е не само писателят на българската гора, но и лесовъд. Усетил е и е описал толкова изчерпателно нейното богатство и разнообразие. Мъртвата гървесина е неразделна част от това богатство. В гората всички живи и неживи организми са взаимосвързани помежду си и имат определена роля, както отделните инструменти в оркестъра, а наличието на мъртва гървесина е необходимост - важен инструмент с ключова роля.

Терминът „мъртва гървесина“ е събирателен и се употребява за стоящите и падналите гървета с различна големина и в различна фаза на разлагане, включващ и мъртвите части от живи гървета. Мъртвата гървесина и старите гървета „ветерани“ предоставят голямо разнообразие от микроhabitати - кухни, хралупи, дупки и имат голямо значение за горската екосистема. Те са необходими за опазване на десетки хиляди видове, включително и такива, които са застрашени от изчезване.

Мъртвата гървесина е ключов елемент на биоразнообразието. Според многобройни публикации от 30 до 50 % от всички горски видове - кълвачи, насекоми и редица видове гъби, зависят от мъртва гървесина.

Най-пряко зависими от мъртвата гървесина са кълвачите, т.нар. първични хралупогнездеци, които всяка година издълбават нови дупки за гнездене. Проучвания в Германия показват, че повечето от кълвачовите прекарват 70 % от времето си в търсене на храна в умрели или загиващи гървета. В стопанисвани гори, в които мъртвата гървесина се изнася, броят на кълвачите е значително двойно по-малък. Най-тясно свързан с мъртвата гървесина е белогърбият кълвач, защото се храни с ларви на насекоми (основно твърдокрили), развиващи се в гниеща гървесина или под кората на мъртви гървета в предимно зрели и стари широколистни гори.

Доскоро разлагащата се гървесина в горите се възприемаше като ефект на „лошо управление“, „небрежност“ и на поддържане на ниски „хиgienни стандарти“. Парадигмата за поддържане на такъв „санитарен статус“ на горите беше водещо правило при управлението на европейските гори повече от 200 години. Лесовъдските систематично отстраняваха мъртви и умиращи гървета, както и гървета с хралупи, което доведе до изчезването на много високоспециализирани видове, ос-

новно свързани с мъртвата гървесина, от жизнения цикъл на горите. Някои от тях са оцелели в резервати, където законите на природата се спазват и процесът на гниене е запазен. Не е рядкост и неправилното управление на национални паркове и резервати по отношение на мъртвата гървесина - извеждане на санитарни сечи в територии, основани за опазване на гинимиката на естествените природни процеси.

И досега в България познанието за количество, качество и функция на мъртвата гървесина в горите е частично, базирано на случайни научни изследвания като това в рид Мъгленик, Източни Родопи, и в резервата „Бистришко бранище“ в Природния парк „Витоша“. Недостатъчно е разбирането сред горската гилдия за ролята на мъртвата гървесина в горската екосистема, нейната инвентаризация и мониторинг, и опазване на определено количество мъртва гървесина и гървета с хралупи. В общия случай лесовъдската колегия в България проявява дори трайно „антагонистично“ отношение към наличието на мъртва гървесина в горите, изразено под формата на засилено прилагане на санитарни сечи (дори в насаждения без влошено фитосанитарно състояние), прилагане на негативна селекция при отгледните сечи и „прекомерно“ старание при почистването на отпадъците от сечта (М. Борисов). Икономическите причини също довеждат до контрааргументи срещу оставянето на мъртва гървесина и гървета „ветерани“ в горите, защото стоящите мъртви и падналите гървета имат много ниска пазарна стойност. В съществуващите нормативни документи вместо термина „мъртва гървесина“ се използва терминът „суха и паднала гървесина маса“.

За да придобием реална представа за мъртвата гървесина в България, е необходимо широко проучване в достатъчен брой представителни площи, покриващи както гори, близки до естествените, така и гори, подложени на интензивно стопанисване, които да представят най-често срещаните типове горски екосистеми у нас.

Мъртвата гървесина все още се приема двусмислено и от съвременното общество. Макар че има по-високо осъзнаване на екологичното значение на мъртвата гървесина, все още съществуват стереотипи за управление на „добре изчистена“ гора. Интересно е, че обръщането на гората е служил за формулировка на много неща, явления, качества в живота на българина, което е израз на неговото отношение към нея като една от великите тайнствени сили и територии по нашите земи. Там нейният образ не е перфектен - в гората не всички гървета са хубави - прави и здрави, в нея се срещат и криви, и сухи гървета: Гора без криво гърво бива ли? Гора без сухо гърво не бива; Гора без вълци не бива.

Гората е най-сложният вид сухоземна екосистема, а мъртвата гървесина е важен фактор за пространственото разнообразие на гората.

Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) иницира разработване на магистърска работа на студентка от Лесотехническия университет с данни от Държавното горско стопанство в Триград.

Дияна КОСТОВСКА
БЗДП

50 години Опитна станция по дъбовите гори - Бургас

Почит, грижа и научен принос за гората

На 29 и 30 септември в Приморско Опитната станция по дъбовите гори - Бургас, отбеляза своята 50-годишнина с научна конференция на тема „Устойчиво стопанисване на горите в дъбовата лесорастителна зона на България“.

Юбилейната научна конференция се проведе под патронажа на министъра на земеделието и храните д-р Мирослав Найденов, изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Бисер Дачев и председателя на Селскостопанската академия доц. д-р Георги Костов.

Директорът на ОСДГ - Бургас, проф. д.т.н. Динко Динев откри форума и представи дейността и научните постижения на Опитната станция.

За своя празник колективът получи поздравления от зам.-изпълнителния директор на ИАГ инж. Красимир Каменов, който прочете поздравителен адрес от името на изпълнителния директор инж. Бисер Дачев и връчи на проф. д.т.н. Динко Динев Почетния плакет на ИАГ (сн. 1), както и подарък - лаптоп.

Своите пожелания поднесоха зам.-областният управител на Бургаска област Златина Дукова и кметът на Бургас Димитър Николов. Подаръци и поздравления се получиха и от инж. Пейчо Върбанов - директор на Югоизточното държавно предприятие - Сливен, инж. Стоян Терзиев - директор на РДГ - Бургас, инж. Никола Симеонов - директор на РДГ - Варна. Доц. д-р Милко Милев - декан на Факултет

„Горско стопанство“ в ЛТУ поднесе поздравителен адрес от името на ректора проф. д.с.н. Нино Нинев и Почетния знак на университета. Председателят на СЛБ доц. д-р Иван Палигоров поздрави колектива и връчи Почетния знак на СЛБ на директора проф. д.т.н. Динко Динев. По случай юбилея поздравления поднесоха и доц. д-р Янчо Найденов - директор на ЛЗС - София, доц. д-р Кънчо Калмуков от ОСБГВ - Свищов, инж. Борис Господинов - главен редактор на сп. „Гора“.

Конференцията продължи с научна сесия в две заседания, на които бяха представени доклади по темата за устойчивото стопанисване на горите в дъбовата лесорастителна зона на България: „Реакция на дърветата-семенници в издънковите дъбови гори след премахване на конкуренцията“ (К. Броцилов, М. Броцилова - ОСДГ - Бургас), „Резултати от проучване на култури от влажнотизинен дъб *Quercus Longipes* Stev.“ (К. Калмуков, М. Якимов - ОСБГВ - Свищов), „Резултати от прилагането на метода на индивидуалния отбор в горуното високостъблено насаждение“ (К. Броцилов, М. Броцилова - ОСДГ - Бургас), „Проучване на засолен почви в района на Бургас (Сарафова)“ (М. Броцилова - ОСДГ - Бургас), „Проучвания върху някои особености в жизнения цикъл на буковия скокълъ (*Rhynchaenus Fagi* L.) в горите на Странджа“ (З. Сталев -

Зам.-изпълнителният директор на ИАГ инж. Красимир Каменов (вляво) връчва Почетния плакет на директора на ОСДГ в Бургас проф. д.т.н. Динко Динев

ОСДГ - Бургас), „Екологизация на горското стопанство и лесозащитата“ (Я. Найденов - ЛЗС - София, М. Кирилова - ЛЗС - Варна), „Phytophthora Ramorum (Werres, Man & De Cock) - нова опасност за доминирани от *Quercus* spp. горски екосистеми“ (С. Славов - Агробιοинститут, И. Цветков - ИГ, С. Мирчев - ЛТУ), „Резултати от използването на феромонови уловки за прогнозиране на нападението на

Гържествено откриване на конференцията

гъботворката (*Limantria Dispar* L.)“ (З. Сталев, Ж. Жечев - ОСДГ - Бургас), „Влияние на схематичните отгледни сечи върху производителността при добива на дървесина и развитието на младите гори“ (Д. Динев - ОСДГ - Бургас), „Разпределение на горскодървесната растителност и потенциал на горскодървесната биомаса за производство на възобновяема енергия в лесорастителната зона с разпространение на дъб в България“ (Л. Тричков - ИАГ), „Концепция за развитие на технологиите при дърводобива в България“ (Д. Динев - ОСДГ - Бургас). Всички доклади бяха включени в юбилеен сборник. По

Участници в конференцията при посещение на постоянни опитни площи на ОСДГ - Бургас

случай годишнината бе издадена и книгата „50 години опитна станция по дъбовите гори - Бургас. Почит и грижа за гората“ със съставител проф. д.т.н. Динко Динев, която съдържа информация за историческото развитие на научните направления, по които Опитната станция работи, тематичния обхват на научно-изследователската и приложната дейност, научните и научно-приложните постижения, проблеми и перспективи. Книгата разказва за създаването на дендрариумите, кверцетумите и стационарите на Опитната станция. Представени са научните сътрудници с биографични данни и библиографски справки, както и служителите от основаването на ОСДГ до сега.

На втория ден участниците в конференцията посетиха дендрариум „Приморско“ на територията на ДГС - Царево, постоянна опитна площ за схематични отгледни сечи (прореждане) в буково насаждение на територията на ДГС - с. Кости, постоянна опитна площ с потомст-

вена култура от зимен дъб в ДГС - с. Кости, и постоянна опитна площ за отгледни сечи във високостъблени насаждения от зимен дъб, източен бук, дървета на бъдещето на територията на ДПС „Граматиново“ - Граматиново. ¶

Европейски проекти

По южните склонове на Витоша

Село Ярлово край София в края на XIX век е било едно от най-големите подвитошки селища с население от около 1800 души. Днес жителите му са около 600. През селото минава река Палакария - най-гългият приток на Искър (44 км). В северната част на селото започва маршрут, който води през село Чуйнелово към хижа „Селимица“. Това е един от петте маршрута от южната страна на Витоша, с възстановена стълбова маркировка по проекта „Изпълнение на приоритетни дейности от плана за управление на Природен парк „Витоша“, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Изцяло завършена е стълбовата маркировка и на другите 4 маршрута: от село Железница през хижа „Физкултурник“ до Черни връх; от село Ярлово до Черни връх; от Букапреслапски проход до Черни връх и от село Боснек до местността Меча чешма. От началото на проекта през септември 2009 г. (с обща стойност 1 280 197 лв. и продължителност 36 месеца)

на терена са поставени над 600 стълба, маркирани са над 60 км туристически пътеки.

Ако сте решили да ограничите излетите си в рамките на 3-4 часа, можете да вървите с умерено темпо по стълбовата маркировка на маршрута с. Ярлово - х. „Селимица“ и да стигнете до връх Остро бърдо (1369 м). Ако имате повече време и сили, можете да отидете до мястото за развъждане на лалугери. То се намира в близост до връх Купена (2195 м) по маршрута Букапреслапски проход - Черни връх. На мястото, където двата маршрута се пресичат, има насочващи табели. Пътеката лъкатуши през изключително красиви местности, откъдето се откриват приказни гледки към Верила, Рила, Плана и Осогово. Районът за развъждане на Европейския лалугер (*Spermophilus citellus*) - застрашен от изчезване вид в световен мащаб, е вдясно от пътеката. Там, при повече късмет и ако сте много тихи и търпеливи, ще можете да видите тези симпатични животни. Дейностите, свързани с възстановяване на популацията на Европейския лалугер, също са вклю-

чени в рамките на проекта „Изпълнение на приоритетни дейности от плана за управление на Природен парк „Витоша“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Опазването на лалугера ще допринесе и за съхраняването на групи защитени животински видове като скалния орел, мишелова и някои видове сови, срещащи се на Витоша.

След успешното приключване на проекта се очаква и реализирането на главната му цел опазване и възстановяване на приоритетни за ПП „Витоша“ природни местообитания, местообитания на видове и техните популации.

След успешното приключване на проекта се очаква и реализирането на главната му цел опазване и възстановяване на приоритетни за ПП „Витоша“ природни местообитания, местообитания на видове и техните популации.

Информация

Отново свободни

На 27 август Спасителният център за диви животни „Зелени Балкани“ в Стара Загора съвместно с Дирекцията на Природен парк „Витоша“ и много доброволци пуснаха на свобода пет птици от вида обикновен мишелов (*Buteo buteo*) на територията на парка, близо до с. Железница. Да се порадават на завръщането на птиците в природата бяха дошли и много деца с родителите си. Преди да бъдат пуснати в естествената им среда, мишеловите са преминали през тримесечен курс на възстановяване. Птиците идват от различни краища на България. По-голямата част от тях са били пиленца, пагнали от гнездата си по време на буря или при отсичане на

гърбетата, които са техен дом, казва рехабилитаторът Любомила Кривошиева. В Спасителния център

рехабилитаторите полагат специални грижи по възстановяването на птиците, като се стремят да научат малките сами да хващат храната си, за да бъдат готови за живот на свобода. От особена важност е да бъдат максимално изолирани от хората, за да не свикнат с тях и по този начин да се адаптират бързо към новата среда.

Около 1200 пострадали птици годишно постъпват в Спасителния център. До края на годината още 100 ще бъдат върнати обратно в природата и ще започнат нов живот в естествения си дом.

Инж. Юлия МИХАЙЛОВА
ДПП „Витоша“

Наредбата за сечите в горите: успехи и слабости

I. Отгледни сечи

В Наредба № 8 от 05.08.2011 г. отгледните сечи са изведени на преген план, което е правилно, тъй като имат изключително голямо значение за успешното формиране на младите насаждения и реализиране на промените ползване. Горите на България през последните 50-60 години са подмладени в резултат на интензивното ползване. Зрелите и презрелите гори (над 100 години) към 1995 г. са едва 9.2 %.

Принципни различия за начините на извеждане на осветленията, прочистките, прорежданията и пробирките в сравнение с наредбата от 2005 г. няма.

Нов и важен момент е (чл. 17, ал. 5), че при достигане на зрялост се допуска отварянето на прозорци за възобновяване на отделни площи, за което пишем от 2003 година.

Введено е ограничение за еднократно отсичане на не повече от 30 % от запаса на насаждението с изключение на случаите, когато се прилагат схематични методи на отгледната сеч. През последните години се наблюдава прекалено изреждане на млади насаждения с чисто дърводобивна цел.

Отделено е специално място на сечите за индивидуално производство на висококачествена дървесина, като сполучливо е съчетан Саарландският метод на отглеждане с поуките от досегашния избор на дървета на бъдещето, датиращ от 1970 година.

За запазване и увеличаване на биоразнообразието в насаждения на възраст над 60 години около наличен единичен или групов погравт от редки дървесни видове, биологията на които не позволява да достигнат турнусната зрялост на основния дървостой, в диаметър не повече от височината на дървостоя се провеждат мероприятия за създаване на условия за развитието на погравта. Това е нов момент, който споделяме, без понятието „турнусна зрялост на основния дървостой“. Турнусът е спорно понятие, свързано единствено с дърводобива.

II. Възобновителни сечи

За съжаление по отношение на възобновителните сечи не могат да се кажат толкова хубави думи и ще посочим нашите различия.

В чл. 21 е пропусната алинея пета, фигурираща в проектонаредбата, в която се казва: „При провеждане на възобновителните сечи в насаждението се запазват дървета с хралупи, единични и групи от стари дървета, както и мъртва дървесина в размер от 5 до 10 % от запаса на насажденията“. Вероятно на някои това ще им се стори маловажен пропуск, но оставянето на единични и групи от стари дървета позволява възобновителната сеч да се превърне в безсрочна и този момент трябва да съществува още при формулирането на целите. Да не говорим за изключителното екологично значение на мъртвата дървесина.

В чл. 22 на Наредбата се казва, че възобновителните сечи са постепенни, изборни и голи. Това деление е старо, от 50-те години, и не отговаря на европейската ви-

зия за възобновяване и поддържане на горите като природосъобразни, устойчиви и биоразнообразни. При устойчивото стопанисване е необходимо да се разграничат ясно лесовъдските системи и лесовъдските сечи като инструменти за тяхната реализация и да се подгледят по приоритети.

Лесовъдските системи са изборни и сечищни. При първите няма смяна на поколенията гора, а при вторите едно поколение гора се сменя с друго. Експериментира се и междинна система - изборно-сечищна, която съчетава предимствата на двете и е икономически приемлива. Нека не се забравя, че в лесовъдската практика не може да се наложи сеч, която е икономически неприемлива.

Лесовъдските сечи, от своя страна, следва да се разгледат на безсрочни, дългосрочни и краткосрочни, както това е направено в предишната наредба. Безсрочните и дългосрочните сечи са подходящи за гори на по-богати и свежи месторастения и довеждат до създаване на разновъзрастни гори с хетерогенна, природосъобразна структура. Добивът на дървесина от всички категории и по всяко време се постига само от постоянни източници, които се осигуряват от безсрочните екологосъобразни сечи. Смяната на поколенията гора води до загуба на биологично разнообразие в етапа на самоизреждане.

Краткосрочните сечи в природосъобразното лесовъдство са подходящи само за гори на по-бедни и сухи месторастения, които не дават общата физиономия на българските гори и възпроизвеждат едновъзрастни насаждения. Те не са сред приоритетите на европейското горско стопанство и не бива да се разглеждат на първо място в наредбата.

Безсрочни сечи са котловинно-изборната, групово-изборната и единично изборната. Дългосрочни са постепеннo-котловинната, групово-постепенната и неравномерно-постепенната сеч. Краткосрочни са голата и краткосрочната постепенна сеч.

Нека разгледаме последователно видовете сечи, както са подредени в новата Наредба

1. Краткосрочно-постепенна сеч (чл. 24)

Масово прилагана сеч във всички гори по време на дърводобивното стопанство. В Националната стратегия за устойчиво развитие е посочено: „Прилаганите до сега възобновителни сечи доведоха до преобладаването на едновъзрастни насаждения с еднородна структура. Ограничено е използването на сечи с дълъг възобновителен период, особено на изборните, които биха подпомогнали формирането на смесени разновъзрастни насаждения.“

Окончателната фаза на краткосрочната постепенна сеч, съгласно Наредбата, се провежда при склопеност на насаждението не по-голяма от 0.4 и покритие над 80 % на площта с достатъчно количество укрепнал погравт. И нищо повече. Следователно 20 % от площта ще се залесява. Кому е нужно харченето на излишни пари със съмнителен резултат? Не може ли да се ос-

тавят тези петна и да се изчака естественото им възобновяване и създаване на разновъзрастно насаждение? Природосъобразното лесовъдство е умение да се управляват и използват без насилие естествените сили на отделните насаждения за постигане на стопанските цели с най-малко средства.

Ще се откажем ли от принципа за удължени във времето окончателни фази и извеждането им на площ до 2 ха с прескачане? Записано е в Указания на ДАГ № 93СС-88/21.07.2009 г. за насоките на стопанисване на буките гори в Република България.

2. Постепенно-котловинна сеч (чл. 25)

Безспорно тази сеч е по-гъвкава, но нейният възобновителен период до 30 години може да доведе до създаването на нетипично разновъзрастни насаждения от два класа на възраст. Тези насаждения, подобно на двуетажните, са неустойчиви и на по-късен етап стават едновъзрастни или с много грижи и средства - типично разновъзрастни, с повече от два класа на възраст.

3. Групово-постепенна сеч (чл. 26)

Групово-постепенната сеч е дългосрочна възобновителна сеч и може да доведе до формиране и поддържане на неравномерна възрастова, хоризонтална и вертикална структура.

Правилно е насочена преди всичко към високостъблени насаждения с преобладание на сенкоиздръжливи дървесни видове и разновъзрастни високостъблени насаждения от светлолюбиви видове.

Не може да се обобщава обаче че е подходяща за всички високостъблени насаждения от светлолюбиви дървесни видове, когато възобновяването е от сенкоиздръжливи видове или са налице условия за таква възобновяване. Такава формулировка е правилна само за иглолистните, но не и за дъбовете. При тяхното възобновяване се води постоянна борба за намаляване на участието на бука като по-бързорастящ и агресивен и свеждането му във втория етаж.

Изглежда, че Наредбата е направена главно за сечите в иглолистните гори. В предишните правилници те се диференцираха по видове гори и дървесни видове, което беше по-правилно и ясно, макар че правилниците бяха по-обемисти.

Не може да се отварят котли в невъзобновени части на тежкоплодни дъбови гори, както е казано в т. 3 на параграф 3.

4. Неравномерно-постепенна сеч (чл. 27)

Неравномерно-постепенната сеч е записана като най-дългосрочна от постепенните сечи. Тя може, с някои корекции, да доведе до формиране на природосъобразни, разновъзрастни, структурно хетерогенни гори. Прилага се в Германия, Австрия и Швейцария. Класическата сеч е с неопределен възобновителен период. Неизвестно защо в българския вариант сечта е превърната в срочна и с висока интензивност на ползване - до 30 %. Възможно ли е в горите от светлолюбиви видове при повторемост 5 години и споменатата интензивност да се получи разновъзрастно насаждение? Не е възможно, защото старият дървостой ще бъде ликвидирен за 20 години, ако се пренебрегне възобновителният период по дърводобивни съображения и сечта ще стане краткосрочна, а не за 60 години например, какъвто е минималният срок за производство на едра дървесина от новоформирано насаждение. За какви зони на спокойствие

в екологичен аспект може да става дума, ако екосистемата ще бъде смущавана толкова често? И тук прозира дърводобивен „уклон“.

В параграф 5 е записано, че при липса на възобновяване прозорците/котлите се отварят на неравномерност на пространствената и възрастовата структура на насажденията, както и за подобряване на техните количествени и качествени показатели. Те са широко препоръчани за подходящи месторастения, но трябва да кажем, че не са достатъчно екологосъобразни, защото пренебрегват останалите елементи на екосистемата и са насочени единствено към дървостоя. В чл. 2, ал. 2 на Наредбата е записан като втори общ принцип при извеждане на сечите опазване на местообитанията на горските животни и птици. Необходимостта от концентриране на природосъобразните възобновителни сечи в определени малки части на насажденията по икономически съображения съвпада много добре с тази за оставяне на останалата част като зона на спокойствие на природата по екологични съображения. Изборните сечи се провеждат върху цялата площ на насажденията и не отговарят на горните изисквания.

Групово-изборна сеч, съгласно Наредбата, се провежда в насаждения, в които преобладават светлолюбиви дървесни видове, както и в смърчовите високопланински гори. Може да се прилага и в дъбовите гори, но с голяма загуба на прираст поради малките възобновителни пространства - до 7 ара, в които дъбовият подрост не се развива нормално, и поради факта, че в първазите на по-късен етап също се реализира загуба на прираст и влошени качествени показатели на дървесината. В крайна сметка за успешно приложение не може да става дума. Такъв подход е в противоречие с формулираната стратегическа цел в дневния ред на съвременното българско горско стопанство за повишаване на устойчивостта и производителността на горските насаждения с цел адаптирането им към климатичните промени и задоволяване на нуждите на обществото от горски продукти и здравословна животна среда в съответствие с общоприетите европейски и световни критерии за устойчиво управление. Освен това не може за една сеч да не се определят интензивността на ползването и повторемостта на сечта.

Щом не могат да се прилагат изборни и дългосрочни възобновителни сечи за дъбовия район, какво остава, ако се стремим към природосъобразно и екологосъобразно лесовъдство, както повелява чл. 1 от Закона за горите, особено за защитените територии и зони?

Щом не могат да се прилагат изборни и дългосрочни възобновителни сечи за дъбовия район, какво остава, ако се стремим към природосъобразно и екологосъобразно лесовъдство, както повелява чл. 1 от Закона за горите, особено за защитените територии и зони?

Щом не могат да се прилагат изборни и дългосрочни възобновителни сечи за дъбовия район, какво остава, ако се стремим към природосъобразно и екологосъобразно лесовъдство, както повелява чл. 1 от Закона за горите, особено за защитените територии и зони?

6. Голи сечи (чл. 32)

Голите сечи са най-стари и икономически най-изгодни при издънково възобновяване, но екологически неприемливи за големи площи във високостъблените гори. Във всеки нов правилник или наредба за сечите площта на

сечищата се намалява, докато се ограничи единствено за тополовите гори и за нискостъблено стопанисваните насаждения в новия правилник. Дали това е най-правилното решение, макар че е записано в Закона за горите?

Неблагоприятното антропогенно и природно въздействие върху горите е протичало с хилядолетие и е причинило в някои части тежки поражения. Те са два вида: необратими и обратими.

При необратимите промени на месторастенията гората загубва възобновителните си способности или изчезва. Лесовъдският подход при наличие на горска растителност е: запазване или периодично подмладяване, при по-добро състояние.

Независимо от това, че днес се разчита предимно на естественото възобновяване, при влошено, но обратимо състояние, съпроводено от нежелана смяна на основните лесообразуватели, е необходима рехабилитация или възстановяване на дървесните видове и месторастенията, което естествено е свързано с разходи, понякога големи. Този подход се споменава многократно и в решенията на Шестата министерската конференция за опазване на горите в Европа, проведена на 14-16 юни 2011 г. в Осло, Норвегия.

Възстановяването на автохтонната растителност става с голи сечи и залесяване с бързорастящи видове. По тези причини в дългосрочен план не можем да се откажем от голите сечи. Друг е въпросът, че по екологични съображения те трябва да бъдат на малки площи. Това може да стане с отваряне на котли с размери от 1 до 5 га, с прескачане.

Въпросът и тук опира до избора на видовете за залесяване и до интродукцията на чуждоземни видове. В резултат на професионалния си опит (15 години съм се занимавал само със залесяване и наблюдение на развитието на културите, на тази тема е и докторската ми дисертация) смятам, че няма по-добър вид за борба с нежелана растителност от черния бор. На негово място на по-късен етап може да се върне желаната местна растителност.

Вероятно ще погразня крайните природолюбители, които ни съветват да не превръщаме дърветата в дървесина, сякаш не именно сечите са най-мощното средство за подобряване на състоянието на горите и тяхното възобновяване. Непрекъснато анатемосваме интродукцията на чуждоземни видове, а за някои защитени територии въобще не я допускаме. Законът за биологичното разнообразие, раздел IX, чл. 67, допуска възвеждането на чуждоземни видове по съответен ред, стига те да не увреждат природни местообитания в тяхната естествена област на разпространение или местни видове от дивата флора, както и техни популации. С какво увреждат мощните дълбоки формации малките петна от черен бор на по-бедни и сухи месторастения с влошен дървостой в Странджа планина например? Напротив, те разнообразяват ландшафта, подобряват видовото разнообразие и увеличават общата производителност на гората, защото иглолистните са три пъти по-производителни от дървовете на най-добрите им месторастения. Черният бор не е агресивен вид, но може да се пребори с келявия габър, мъждряна и цера, които се разпространяват все повече в Държавните горски стопанства в Звездец и Малко Търново. По отчета на горския фонд за 2010 г. в РДГ - Бургас, запасът на иглолистните е над 7.6 млн. м³, или 16.8 % от общия запас, въпреки интензивните отгледни сечи и до-

битите хиляди кубически метри иглолистна дървесина, които през определени периоди на стагнация в реализацията спасяваха икономиката на горските стопанства.

III. Трансформация на горските насаждения

Разделът е добре разработен, но му липсва нещо важно. Голям дял са едновъзрастните насаждения в резултат на монополното положение на краткосрочно-постепенната възобновителна сеч, провеждана дълги години. Важно е да се посочи с какви сечи ще превърнем част от едновъзрастните гори на по-богати и свежи месторастения в разновъзрастни. Така е формулирана 6-ата цел на възобновителните сечи в чл. 21. Изборните сечи не са панацея за природосъобразно и устойчиво стопанисване и се отнасят само за иглолистните. Как да постъпим с дървовете, които заемат най-голям дял от горите на България? За иглолистните и за буковите гори проблемите са изяснени. За съжаление националното горско ведомство не е изработило съвременна концепция за природо- и екологосъобразно възобновяване на дървовете високостъблени гори, в съответствие с паневропейските процеси, които протичат в тази посока. Беше направен несполучлив опит с неравномерно-постепенната сеч на проведеното в ДГС - Кости, национално съвещание през 2008 година.

Трансформацията на едновъзрастните гори в разновъзрастни с разкъсан вертикален и хоризонтален склон и неравномерна структура по височина и диаметър е по-важен въпрос, отколкото постигането на изборна и особено на балансирана изборна структура.

Никъде не е записано, че в едно насаждение може да се води повече от една сеч или система от сечи (отгледни и възобновителни), провеждани последователно или едновременно, както това бе направено в Наредба № 33, чл. 30, (1) от 2005 година.

IV. Система от режими и мерки за стопанисване на природните местообитания в защитените зони по „Натура 2000“

Глава четвърта от Наредбата за системата от режими и мерки за стопанисване на природните местообитания в защитените зони по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) е добре разработена, с някои изключения.

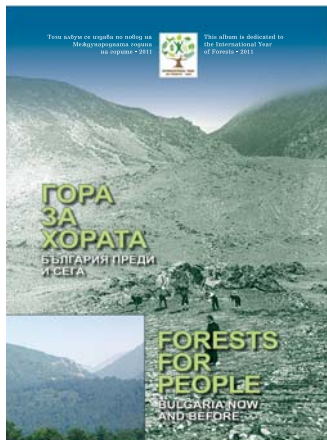
Въпреки че в Закона е употребен изразът „благоприятно състояние“, в редакцията на чл. 65, ал. 1 е по-добре да си послужим с израза „естествено състояние“. Благоприятното или неблагоприятното състояние зависи от хората. За едни е благоприятно, за други - не. Когато става дума за природни местообитания, те трябва да се стопанисват така, че да се поддържа или възстановява тяхното естествено състояние.

В Приложение 1 към Закона за биологичното разнообразие липсват доминираните от дървовете природни местообитания в най-голямата защитена зона в България - Природен парк „Странджа“, а те заемат 80 % от територията му. Става дума за уникални екосистеми и биоразнообразие в една от петте приоритетни за опазване територии в Централна и Източна Европа. Това са типично странджански хабитати от южноевксински тип: гори от източен горун и благуи, гори от източен горун със странджанска зеленика, гори от източен горун с кавказка иглика, гори от източен горун с източен бук, дълбоки гори с лъжник и дълбоки гори с калугина. Хабитатите от субевксински тип включват гори

от благуи и цер и гъбово-габърови гори.

Нека си припомним съдържанието на чл. 5 от ЗБР: „Защитените зони са предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение". Не става въпрос само за местообитания. Освен това в Закона за защитените територии (чл. 29) е записано, че за природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове. В Наредбата е трябвало да се имат предвид и двата закона. Нека все пак приемем, че постановките на глава четвърта от Наредбата се отнасят не само за западнопонтийските букови гори.

Нови книги

Борис Господинов. Гора за хората: България преди и сега, албум, издание на Министерството на земеделието и храните и Изпълнителната агенция по горите, на български и английски, 2011 г., 102 стр.

Този албум се издава по случай Международната година на горите - 2011, която преминава под мотото „Гора за хората“. Той е посветен на най-значимото събитие в българския лесовъдски XX в. - превръщането на една от най-засегнатите от ерозията страни в Европа, в китна зелена градина. Целта на книгата е да покаже на съвременниците, които не познават измеренията на битката с пороите, че лесовъдският ум и труд, както и помощта на населението, създават гори, от които блага се ползваме днес. И да напомни, че това постижение се нуждае от сериозни усилия, за да се запази през вековете.

Кратките факти и уникалните фотоси, подредени в книгата по принципа "преди и сега", илюстрират последователните усилия и широкомащабната дейност на гържавата по овладяване на ерозионните процеси и създаване на нови гори, с което България има основание да се гордее пред света.

Байко Байков, Янчо Найденов. Екология в туризма. Издателство "ФорКом", 2011 г., 144 стр.

Книгата е посветена на проблемите на екологията и опазването на околната среда, ролята и мястото на парковете за човека, историята и принципите на парковото изкуство. В първия раздел се изяснява предметът на екологията, втори-

V. Допълнителни разпоредби

В чл. 3 на Наредбата се казва: „Сечите се провеждат при спазване на принципите за природосъобразно, многофункционално и устойчиво стопанисване на горите и изискванията за поддържане, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в тях“. Тези термини се нуждаят от пояснение в допълнителните разпоредби.

Приемаме със задоволство промяната на понятието „насаждение“ като основна пространствена единица при разделянето на гората, основаваща се на топографските особености на релефа и с обща цел на стопанисване, каквото беше нашето предложение.

Д-р инж. Иван КОСТОВ

ят е посветен на опазването на природните ресурси, третият разглежда защитените природни територии и обекти в България, а четвъртият се занимава с лесопарковете, които са важна предпоставка за развитието на туристическата индустрия.

Своя роля има и Терминологичният речник, който може да бъде полезен за всички.

Стоян Бешков. Пеперудите в България, включени в „Натура 2000“. Ръководство за полево определяне, Библиотека „Витоша“, София, 2011, 150 стр.

Написването на ръководството е провокирано от липсата на издание на български език, което да обхваща видовете пеперуди, включени в Приложение II на Директива 92/43 на ЕИО. Целта на книгата е не само правилното определяне на ви-

довете пеперуди от „Натура 2000“, но и да не бъдат обкръжвани с други наши видове.

Описана е методиката за събиране и определяне на видовете пеперуди, включени в „Натура 2000“, както и устройството на тези насекоми, елементите и структурата на крилата им.

В богато илюстрираното издание са показани музейни препарати и снимки на живи пеперуди в естествените им пози. Посочени са белезите, по които видовете могат да се различат един от друг.

Приложен е списък на видовете пеперуди, защитени в България от националното законодателство, европейските директиви и от международните конвенции, ратифицирани от страната ни.

Авторът на ръководството е биолог, утвърден специалист, уважаван у нас и в чужбина, ръководител на отдел „Безгръбначни животни“ в Националния природонаучен музей. Член е на няколко международни научни дружества. Автор на още две книги и на над 65 научни публикации.

Доц. Станчо КЕРЕНСКИ на 90 години

Роген е на 13 август 1921 г. в с. Сопот, Ловешко. През 1946 г. завършва висшето си лесовъдско образование в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет. От 1947 до 1954 г. работи като технически ръководител на бригада за горски строежи в Троян, директор на ДП „Горстрой“ в Пловдив, ръководител на проектантска група в „Леспроект“ - София, ръководител на проектантски сектор в „Промпроект“ - София. От 1954 г. е научен сътрудник в Института за гора при БАН. За ст.н.с. II ст. (сега - доцент) е избран през 1967 г., а през 1972 г. защитава дисертация „Изучаване на водорегулиращата и противоерозионната роля на крайбреговите култури от черен бор“ и получава научната степен „кандидат на селскостопанските науки“ (доктор).

За лесовъдската наука и практика особен интерес представяват неговите проучвания и публикации, свързани с методите за противоерозионното укрепяване, и използването на технически съоръжения във водосборите на язовирите „Тополница“ и „Искър“.

Самостоятелните научни и научно-популярни статии на доц. Станчо Керенски са повече от 60. Участва в колективите, написали монографиите „Водната ерозия при планински условия и борбата с нея“, „Борбата с ерозията в горския фонд на България“ и „Гората и защитата на почвата“. Продължително време работи

върху написването на историята на Института за гората. Със своите научни разработки доц. Керенски след 1960 г. става водещ специалист в областта на горската ерозия у нас. Работи активно в създадения към тогавашното Министерство на горите Координационен съвет за борба с ерозията и в изготвянето на методиката за На-

ционалната дългосрочна програма за борба с ерозията. Научноприложната дейност на доц. Керенски е свързана с провеждането на стационарните изследвания на ерозионните процеси и на методите и средствата за укрепяването на хидрографската мрежа на поройните водни течения.

От 1975 до 1982 г. е хоноруван преподавател по ерозия на горските почви във ВЛТИ, като подготвя талантиливи млади специалисти по почвена ерозия, които продължават започнатите от него проучвания.

Сред лесовъдската колегия се ползва с безспорен авторитет на специалист в областта на почвената ерозия. Оказва помощ на младите научни работници и практическите дейци.

Дейността на Станчо Керенски е свързана и с проучвания на противоерозионната роля на горите в Куба, където работи през 1972-1974 година.

Награждаван е с орден „Св. Кирил и Методий“ - I степен.

След като се пенсионира, активно работи в Клуба на учените ветерани и в Дружеството на лесовъдите ветерани от горското стопанство.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Инж. Богдан БОГДАНОВ на 80 години

Роген е в София на 15 юли 1931 година. През 1959 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“. Професионалната си кариера инж. Богданов започва като стажант в ГС - Гурково. След това е началник на горско-технически участък в ГС - Девин. В началото на 1960 г. е назначен за главен инженер, а от 1961 до 1966 г. е

директор на Горското стопанство в Мугла. През периода 1966-1992 г. работи в структурите на централното горско ведомство последователно като старши инженер, специалист, главен специалист, експерт и главен експерт по стопанисване на горите, а в периода 1991-1992 г. е заместник-председател на Комитета по горите.

За изграждането на инж. Богданов като специалист допринасят и специализациите и проучването на опита на Чехословакия (1967) и Финландия (1979), обмяната на опит в Полша, Унгария, Грузия, Латвия,

Австрия, Германия и други страни.

Дълъг период от своята професионална дейност инж. Богданов посвещава на стопанисването на горите. Неговият опит започва с възобновяването на зрелите и презрели смърчови гори в Мугла, продължава със създаването на хиляди декари млади насаждения и култури в родопските местности Шабаница и Меча поляна, преминава през залесяването на пустеещи голини в м. Мурсалица, откриването на новия разсадник „Касъка“ за производство на едроразмерни и пикирани смърчови фиданки, организацията на отглеждането на младите насаждения и култури и опазване на младите и дозряващи насаждения от прекомерна сеч.

В централното горско ведомство инж. Богданов отдава много сили и енергия в разработването на правилници, наредби, указания и инструкции за отглеждане и възпроизводство на горите, за реализиране на предвиденото ползване в рамките на предвижданията на лесоустройственото планиране. Под негово ръководство се организират комплектуването, маркирането и контролът върху дисциплината на ползването от горите. Особено внимание отделя на ползването в труднодостъпни и недостъпни горски басейни, разширяването на обема на ползването от отгледни сечи, своевременното възобновяване на изредените и невъзобновени или трудновъзобновяващи се зрели гори. Съдейства за разработване на нови технологии за стопанисване на горите и за тяхното своевременно внедряване в практиката.

Участва активно при формирането на горската политика и стратегия за стопанисването и ползването на

горите, при разработването на планове и прогнози за развитието на горското стопанство и комплексното използване на неговите ресурси. Допринася за усъвършенстване на управленската структура на горския отрасъл, запазване на целостта на горското стопанство, независимо от разделянето на дърводобива от стопанисването, и опазването на горите.

Инж. Богдан Богданов е участник в подготовката и провеждането на Конференцията за опазване на горите в Европа, проведена в Женева и Страсбург през 1990 г., на която се поставя началото на общоевропейския процес за опазване на горите. Делегат е на X световен конгрес по горите в Париж през 1991 година.

Автор е на десетки статии в специализираните издания - списанията „Горско стопанство“ и „Гора“, в. „Горско дело“, както и в периодичния печат. Той е съавтор на книгата „Иглолистните гори в България“ (1988), на две издания на наръчника по стопанисване на горите (1974 и 1981), на Правилника за сечите в Република България (1997). През 1991-1992 г. е главен редактор на сп. „Горско стопанство“.

Като изтъкнат специалист и ръководител инж. Богданов се ползва с уважение сред лесовъдската колегия. През периода 1994-1998 г. е бил председател, а през периодите 1990-1992 г. и 2004-2009 г. - заместник-председател на Съюза на лесовъдите в България. И до днес е член на Управителния съвет на СЛБ. От създаването на в. „Българска гора“ през 2005 г. е негов главен редактор.

Доц. д-р Иван ПАЛИГОРОВ

Wood-Mizer
from forest to final form

Върхът на технологиите
при банциговите ленти

Връх Мон Долен Височина 3820 м

razorTIP Wood-Mizer
STEELTIP BANDSAW BLADES

doubleHARD Wood-Mizer
INDUSTRIAL BANDSAW BLADES

silverTIP Wood-Mizer
BANDSAW BLADES

Екотехпродукт ООД
София 1186
ул. Стар Лозенски път 38
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 089 913 3110
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

Пчеларят от Несебър Кирил КИРОВ

Кирил Киров е роден на 30 октомври 1935 г. в гр. Болярово, Ямболска област. Завършва Педагогическото училище в Стара Загора. В Несебър служи войник, а от 1958 г. идва да живее в града. Учител е в училището „Любен Каравелов“ в Новия град. Отдавна се е пенсионира, но и до днес целият Несебър - и Старият, и Новият град, помнят своя енергичен учител, който въвежда в училището факултативно преподаване на дисциплината „Туристическо ориентиране“. Годици наред отборът на Туристическото дружество „Илия Лъсков“ води в първенствата по ориентиране. А колко момчета и момичета, днес солидни господа и дами, дължат добрата си форма на треньора си Киров, който ги подготвя за националните надпревари и бди като грижовен баща над техния живот и бит, когато са на състезания! Друго ни доведе обаче в малкия оазис недалеч от Слънчев бряг, където бай Киро чакаше гости - туристи от Германия. Тук той направи Музей на меда, разхожда посетителите из пчелина, разказва им за живота на пчелите, а в обширна „механа“ черпи гостите си с пчелни продукти. Тук може да си купите липов, акациев, слънчогледов и букет мед, както и мед от кориандър и мановия мед.

Кирил Киров е първият носител на званието „Пчелар на България“, основано през 1999 г. във връзка със 100-годишнината на организираното пчеларство в България, а преди две години в Патриаршеския храм „Св. Възнесение Господне“ във Велико Търново е коронясан за „Цар на пчеларите“, а след това - и за „Премиер на пчеларите“. Благодарение на бай Киро Несебър навсякъде е известен като Столицата на меда.

Той е автор на три книги на пчеларска тематика.

Пош човек пчелар няма

- Г-н Киров, Вие сте Цар на пчеларите на България, а пчеларска „династия“ във вашия род има ли, или от Вас ще започва?

- Може да се каже - има, защото аз съм трето поколение пчелар. От дядо ми Кирил съм учил занаята. И баща ми, макар че беше без дясна ръка, също се занимаваше с пчелите. Моят първи братовчед Мирчо ми помогна да направя първия си кошер. През 1974 г. работих при него и той каза: „Направи една отводка и това ще ти е заплатата“. Направих, чудейки се как ще стана пчелар с една отводка. А той ми разреши да направя още пет и така започнах. Оттогава смених пет пчелина и накрая се установих в тази местност - Бостанлъка, по пътя за с. Кошарица, Бургаско. Сега имам над 100 кошера.

А дали ще продължи „династията“, не знам.

- Вярно ли е, че българският мед по света се ценят като уникален продукт?

- Съвсем вярно е и за това съществуват обективни предпоставки. България има много голямо флористично разнообразие и е установено, че у нас растат 10 пъ-

ти повече медоносни растения, отколкото в Украйна например. Споменавам тази страна, защото тя е с много стари и добри традиции в пчеларството и дори ще бъде домакин на „Анимондия“ - световен конгрес на пчеларите, през 2012 година. А през 2010 г. в Слънчев бряг и Несебър се проведе Първата световна конференция по биологично пчеларство. За нас това беше голямо признание.

- Пчеларството изглежда като много приятно занимание. Но съм сигурна, че познавате не само меда, но и жилото на пчеларския занаят. Какво Ви тревожи днес?

- Пчелата е позната от дълбока древност като медоносно насекомо, а пчелните продукти широко се използват в древното лечителство. Но най-вече пчелите са известни с огромната им роля за опрашването на растителността. Т.е. на пчелата ѝ се признавала ползата не само за това, което дава на човека, а и за това, което върши за природата. И това е правилният екологичен подход, който трябва да имаме към пчелите днес. В другите сфери за опрашвателната дейност,

която се извършва посредством пчелините, се плаща. Възпроизводството на флората става благодарение на опрашването от насекомите, а пчелата играе главна роля в него. У нас сега се дават пари за развъждане на кози, крави, каракачански кучета, тютюн и какво ли не още. А за пчелите - нищо. Една година се опитах да кандидатствам по програмата на ЕС, но е някакъв ад с документите. Нужно е да има субсидиране и на пчеларите, както на земеделските производители, и то на кошер. А засега имам чувството, че сме в задния двор на Министерството на земеделието и храните.

- Вие, макар да изглеждате благ, а да не говорим и много младолик, не сте май един кротичък и добродушен пчелар, а много ангажиран за каузата на пчеларите човек?

- Винаги се вълнувам от обществените работи. Активен член съм на Българския туристически съюз и имам четири златни значки на този съюз и два медала „Алеко Константинов“. Но сега се посветих на каузата на биологичното пчеларство. По моя инициатива в Несебър е организиран Фестивал на меда, който се провежда в края на август и началото на септември. Учредихме вече Съюз на номинираните пчелари, през м.г. създадох Съюз на българските пчелари, но имаме спънки по регистрирането му. Аз лобирам пчеларството в България да получи разпространение като поминък, а не като хоби. Медът е световна храна, най-добрата, която човечеството познава. Няма и заболяване, което да не може да се лекува с този природен и на 100 % усвоим от организма продукт. Аз казвам, че всяка болка си има мед. Преди години тук Израелската телевизия снима филм, който има много красноречиво заглавие - „Ние, пчелите и храната“. Разбирате ли за какво става въпрос!

- С тази цел ли създадохте и Музея на меда? Осведомих се, че такива музеи по света са много малко, като се смята, че първият е създаден в Русия - „Пчеловоден музей“, през 1886 година.

- Идеята е да пропагандирам меда и пчеларството по света, защото създадох този музей преди 10 години не за „медена атракция“. Той е единствен по рода си, защото има не само експозиция, разказваща за пчеларството от древността до днес, не само сбирка от старинни и съвременни кошери, както и една центрофуга на 200 години, която и днес може да се използва при обработката на меда. Направих и една Медена механа, в която посетителите могат да опитат мед, медена пита, медена ракия и медовина, които по моя идея предлагам в битова троянска керамика. Всичко това, както и други пчелни продукти, могат да се закупят и на специалния щанд в механата. Но за мен най-важното е, че показвам на хората, които идват тук - организи-

рано чрез туроператорски фирми или поединично, какво удивително създание е пчелата и как устройва своя „дом“. Когато развеждам туристи из пчелина, само единици имат някакъв страх да се доближат до кошерите. Пчелата може да ужили само лоши хора, хора с отрицателна енергия. (Видях с очите си как бай Киро слага пчеличка на детската ръчичка, а малкото момиченце спокойно си я разглежда! Видях и как той целува бръмчащите създания - с любов и усмивка.)

- Какво дава пчелата на човека?

- Здраве, благоденствие и жажда за живот. Научава ни на трудолюбие, себераздаване, организация. Няма по-съвършена организация в света! Нито в политиката, нито в парламента има такава. При пчелите всеки индивид знае какво да прави и всичко става под ръководството на един-единствен „ръководител“ - пчелната майка. Когато в кошера свърши медът, последната капка се дава на нея!

Трудолюбието на пчелата също не е измислено понятие. Например за да стане нектарът, който събира, на мед, пчелата 14 пъти го премества от килийка в килийка в кошера, после той се поема отново от нея, обогатява се с ензими и така, докато 80 % водно съдържание на нектара изчезне. И да се появи това, което наричаме мед.

- Четем, че в света вече има масово загиване на пчелните семейства. Защо умират тези удивителни природни създания?

- Това е изключително лош знак за природата и за нашата Земя. Още великият Айнщайн е казал: „Изчезнат ли пчелите, изчезва и животът на земята“.

- Какъв човек може да стане пчелар?

- Един мой колега - Драго Йолович, пчелар от Сърбия, ми каза: „Друже Киро, не се любят много нашите народи, но аз любям само български пчелар, защото лош човек пчелар няма.“

Разговора води
Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки автора

Медена механа

Сбирка от кошери в Музея на меда

Рилският манастир

Рилският манастир е най-големият български монументален манастирски комплекс. Основан е през X в. от отшелника-чудотворец Иван (Йоан) Рилски, канонизиран за светец и покровител на българския народ. Светата обител е разположена в недостъпните за онова време речни долове на Рилската река, около която се издигат стръмни склонове на високите върхове на Северозападна Рила с гъстите вековни иглолистни гори. Манастирът става притегателно място за хора, избягали от светската суета и отгали се на молитвено богослужение. Много скоро той започва все повече да привлича светски лица и висши духовници. Боляринът Хрельо построява тук огромен за-

мък. Многочислените поклонници и скъпите дарове, изпращани от близо и далеч, са дали възможност Рилският манастир да се разраства и да става все по-богато място. Това привлича апетитите на безчислените орди, които многократно нападат и ограбват светата обител.

Манастирът е доизграждан и подобряван през XIII и XIV век. От средните векове той е книжовен център, а през XVIII и XIX век много будни млади българи тук получават образование. През XIX в. много от манастирските сгради, построени през средновековната епоха, били унищожени от пожар. Със средствата, събрани от всички краища на България, манастирът бил построен отново.

Днес Рилският манастир представлява архитектурен ансамбъл от четириетажната сграда с обширен двор, в средата на който се намира оцелялата от средните векове Хрельова кула, и впечатляващата със своята пластична архитектурна нова църква - „Успение на Пресвета Богородица“. По нейните арки са изографисани хиляда и двеста стенописа, изобразяващи библейските сцени, ликовете на различни светци и живота и разпятието на Исус Христос. Вътрешната уредба на църквата „Успение на Пресвета Богородица“ предизвиква възхищение с богатството и високата художествена стойност на стенописите.

Св. Йоан Рилски. Стенопис от притвора на църквата „Въведение Богородично“ при костницата на Рилския манастир

нописите. Иконостасът на църквата е изпълнен с невероятно дърворезбарско майсторство. В църквата се съхраняват мощите на Св. Иван Рилски. Тук е погребан, по негово желание, последният български цар Борис III, починал на 28 август 1943 година. Голямо богатство на Рилския манастир е неговата изключителна музейна сбирка. В началото на 60-те години на XX в. манастирът е обявен за национален музей, а през 1983 г. е включен в списъка на ЮНЕСКО за Световното културно и природно наследство.

Намира се на 120 км от София и на 20 км от гр. Рила, на десния бряг на Рилската река.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

На 15 октомври почина инж. Цвятко Георгиев Присадов.

Роген е на 28 април 1927 г. в с. Върбово, Смолянска област. Висше лесовъдско образование получава в Селскостопанската академия - София, през 1952 г. и веднага е назначен за преподавател в Горския техникум във Велинград. След това постъпва на работа в ГС - Девин.

През 1954 г. е назначен за главен инженер в Горскопромишленото стопанство - Широка лъка, а от 1960 г. става директор на Обединеното горско стопанство в града.

От 1965 г. е на работа в Окръжното управление на горите - Смолян, където е главен инженер, а от 1969 г. - директор на Горскостопанския комбинат, където работи до пенсионирането си през 1988 г. Професионалният живот на инж. Присадов е пример за лесовъдска всеотдайност, трудолюбие, принципност и дисциплина. Като ръководител той допринася много за подобряване на състоянието и увеличаване на продуктивността на горите в Смолянския регион. Годишно се залесяват по 50 000 дка голи площи и реконструкции на нископродуктивни гори. Отглеждат се десетки хиляди млади насаждения и се постигат високи успехи в дърводобива. Полагат се грижи за развитие на ловното и рибното стопанство, за увеличаване и обогатяване на запасите на дивеча в района на комбината. Развива се широкообхватна странична дейност.

За значителни постижения в лесовъдската практика инж. Присадов е награждаван многократно. Носител е на званието „Заслужил лесовъд“.

Поклон пред светлата му памет!

На 1 септември почина инж. Никола Маринов Митев.

Роген е на 1 март 1922 г. в с. Памукчи, Новопазарска околия, Шуменска област.

Завършва Шуменската мъжка гимназия. Отбива военната си служба в Школата за запасни офицери в София и взема участие във Втората световна война по фронтовете на Унгария.

След завършването на Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1954 г., работи като експерт-лесовъд в Държавно търговски предприятие „Разноизнос“, старши инженер в Горскопромишлените предприятия в Пирдоп и София и специалист в Дирекцията по дърводобива в Министерството на горите и горската промишленост, където се пенсионира.

Поклон пред светлата му памет!

Да си спомним за инж. Николай Аначков

(5.12.1954 - 1.06.2011)

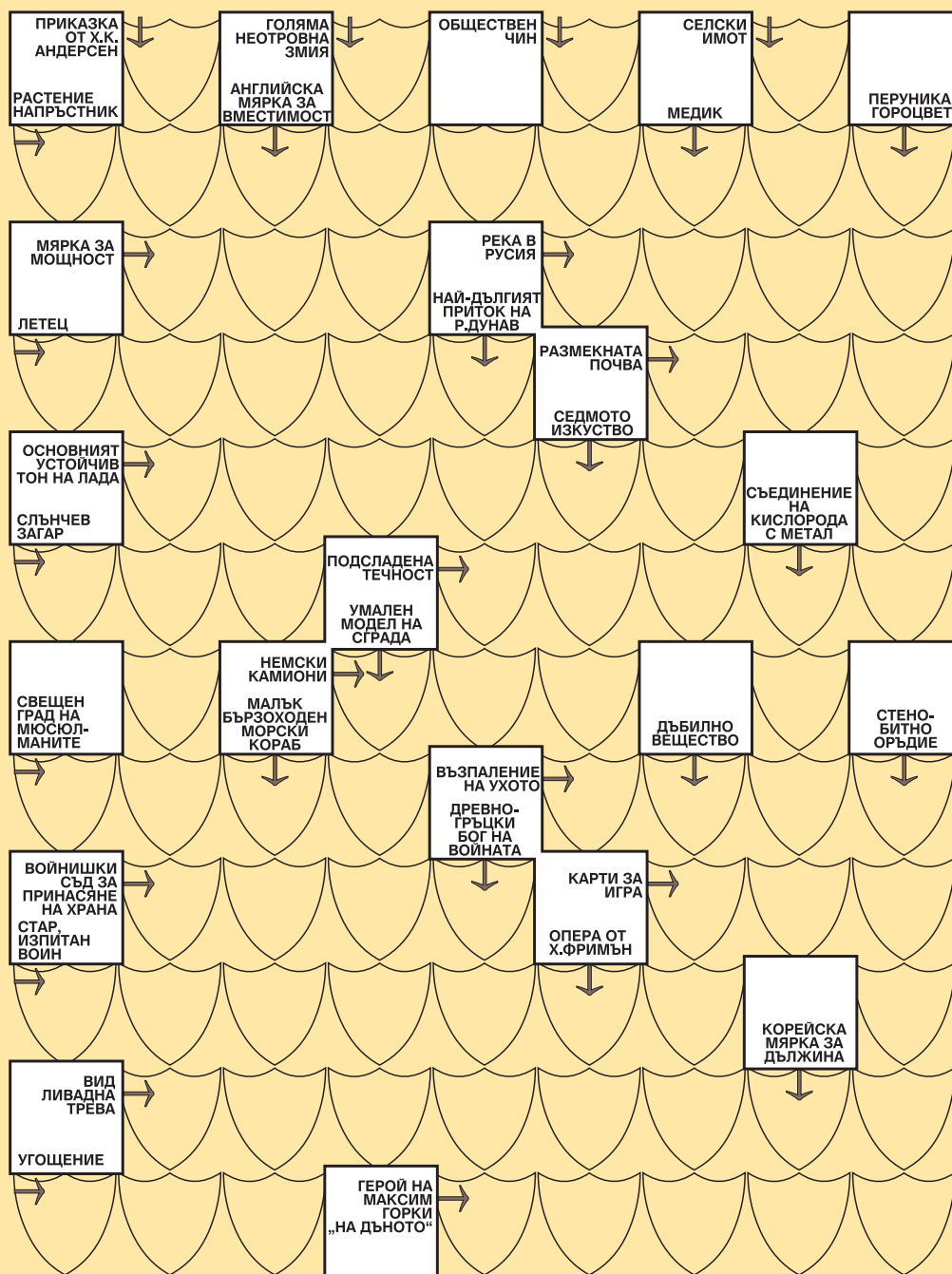
*„Нищо не се разпада.
Нищо не умира.
Всичко просто преминава
от едно състояние в друго.“*

Уейн Дайър

На 1 юни прекъсна житейският и професионалният полет на инж. Николай Аначков, директор на ДГС - Брезник.

Неговият приемник инж. Петър Савев и колективът на стопанството, в което инж. Аначков започна работата си като технолог по дърводобива през 1981 г. и стана директор през 1984 г., отдадоха почит на лесовъда. Целият си съзнателен живот той посвети на напредъка на родното стопанство и на горското дело в Брезнишкия край. За такова благородно дело забравя няма.

РЕЧНИК: АЛА, САНИН, ТИСА.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 8/2011:

ВОДОНАВНО: Граничари. Лек. Инат. Корен. Тео. Воронов /Стефан/. Кон. Ран. БАН. Ат. „Анар“. Така. Енар. Тир. Ези. Алани. Друм. Лан. Бои. Абака.

ОТВЕШНО: Орлово гнездо. Аерон. Анири. Анкер. Бра. „Нора“. Рама. Очи. Нант. Антон. „Атала“. Краев. Акинав. Ито. Старина.

Саторасляци

- Няма да гласувам за този измамник - яросвал се старият горски бай Нено Балканджията, - само обещава, а после нищо няма да изпълни!
- Да, така е - успокоявала го Неновица, - ама няма да го изпълни чак след 4 години, а обещава още сега.

Кандидат за кмет в селото на бай Нено говори на предизборно събрание на площада:
- Скъпи съселани, ако ме изберете за кмет, в следващите четири години ще живеем много по-добре!
- Ами ние?- провикнал се бай Нено от тълпата.

- Днес кметът и общинският съвет заседаваха до тъмно при закрити врата - разказвала Неновица на мъжа си.
- И?
- А, нищо, после ключът от вратата беше намерен.

Неновица отишла да гласува, но си забравила очилата. Видяла един младеж и го помолила:
- Помогни ми, сине, да попълня бюлетината.
Той ѝ помогнал.
- За кого гласувах? - сетила се да попита Неновица.
- А - строго я скастрил младежът, - в България изборите са тайни.

- Както е тръгнало, в тая криза май всички ще стигнем до просия - мърморела Неновица.
- Така е - обадил се старият горски, - ама от кого ще просим?

Бай Нено среща комшията:
- Чете ли вестника днес?
- Не, какво има в него?
- Не знам, затуй нутам.

АБОНАМЕНТ 2012

Уважаеми читатели,

Каним ви да се абонирате за списанието
и през следващата 2012 г.,
като изпратите абонаментен талон
на адреса на редакцията:
София 1303, ул. „Антим I“ № 17,
по факс или ел. поща до **15 февруари 2012 година.**

БАНКОВА СМЕТКА НА СПИСАНИЕ „ГОРА“
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
BIC TTBBBG22 СЖ „ЕКСПРЕСБАНК“ АД, КЛОН СОФИЯ

Цена на един абонамент, направен в редакцията, е 30 лева.

Можете да се абонирате и във всички
пощенски станции в страната
от 24 октомври до 15 декември 2011 година.
Списанието е с каталожен номер 1225.

Абонаменти се набират и от разпространителските фирми:
НАР АД - тел. 02 975 24 22, 02 975 25 19
АРТЕФАКТ ЕООД - 02 971 71 71
ДОБИ ПРЕС ЕООД - 02 963 30 81, 02 963 30 82

АБОНАМЕНТЕН ТАЛОН за списание „ГОРА“

Фирма, предприятие:

с адрес: (п.к.), гр. (с.)

ул. (№, вх., ет., ап.)

Идентификационен №

МОЛ

Брой абонати Обща сума (преведена по сметка на списанието) лв.
(словом)

дата: подпис: (.....)

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg